

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1091.

CHICAGO, ILL., 9. AVGUSTA, (AUGUST 9,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Kupljene volitve niso volitve.
Umor Obregona se je dogodil po božji volji.
Kelloggov mirovni pakt in razorožitev.
Progresivec Witt se je povrnil k "mašinskim" demokratom.

"Delavski" očetje ugibajo, komu bi prodali glasove.

Brutalno nastopanje oblasti v New Bedfordu.
Kaj bi moral delavec znati (I. Molek).

S konvencije Jugoslovanske katoliške jednote.
Dvoje parlamentov v Jugoslaviji.

Čedne razmere v čikaški tovarni.

Kaj zdaj?

Kaj se kuha v fašistovskem "imperiju"?

Stavka postrešnikov v pullmanovih vozovih.

Pirčevi demokratje in "Al Smith za predsednika klub".

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Drobiž iz Collinwooda.

Detroit — zadnja postaja Bartulovičevega poloma.

Šesto zborovanje IV. konferenčnega okrožja JSZ. v Sheboyganu, Wis.

Prememba v tajništvu soc. stranke v Pennsylvaniji.

Kam v nedeljo 19. avgusta v Clevelandu.
Jugoslovani v Sheboyganu, udeležite se shoda prihodnjo soboto.

Konferenca JSZ. v vzhodnem Ohiju bo na Labor Day.

Piknik "Sosedov" pri Steržinarju v Willow Springsu.

Kako je bilo na izletu pullmanskega kluba J. S. Z.?

Shodi, na katerih bo govoril Norman Thomas. Iz upravnništva.

RAZNO.

Moje tajništvo pri senatorju (Mark Twain).

Krasin in Maligin.

Aplikacije za državljanstvo se množe.

Piknik organiziranih slovenskih slavnikaric v Chicagu.

Slovenske organizacije v Detroitu za Cankarjev spomenik.

Pevski zbor "Lira" priredi piknik v Willow Springsu.

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates): United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

IMENIK ZASTOPNIKOV PROLETARCA.

ARIZONA.

Lowell: W. Krall.

CALIFORNIA.

San Francisco: Peter E. Kurnick, Joseph Koenig.

COLORADO.

Crested Butte: Ant. Slobodnik.
Pueblo: J. M. Stonich, Mary Hočevár, Fr. Boltezar.
Somerset: Anton Majnik.

ILLINOIS.

Chicago: Frank Zajc, Fr. Udovich, Fr. Benchina, Chas. Pogorelec, Anton Andres.
Gillespie: John Krainz.
La Salle: Frank Martinjak, Leo Zevnik, Math Vogrich.
Mascoutah: John Biskar.
Nokomis: Steve Milavec.
Pullman: John Jereb.
Springfield: Jos. Ovca, John Goršek.
Staunton: A. Avsec.
Virde: Frank Stempihar, Fr. Ileršich.
Waukegan in No. Chicago: Frances Zakovšek, Frances Artach.

INDIANA.

Clinton: Christina Omahne.
Universal: Frank Juvan, Vinc. Verhovnik.

KANSAS.

Arma: Martin Gorenc.
Gross: Anton Sular, John Kunstelj.
Mulberry: Joseph Pillich.
West Mineral: John Marolt.

MICHIGAN.

Detroit: R. Potočnik, Fr. Oblak, J. Vitez, Jos. Klarich, Peter Kisovec.

MINNESOTA.

Buhl: Max Martz.
Chisholm: Frank Klun.
Ely: John Teran.
Eveleth: Jacob Setnikar.

MONTANA.

Butte: Thrassi Otonichar.
Klein: A. Miklič.
Red Lodge: K. Erznožnik.

NEW MEXICO.

Raton: J. Kopriva.

NEW YORK.

Gowanda: James Dekleva.
Little Falls: Frank Gregorin, Fr. Petaus.

OHIO.

Bridgeport: Jos. Snoy.
Barberton: John Jankovich, Lovrenc Frank.
Blaine: Frank Germ.
Cleveland: John Krebelj, Anton Jankovich.
Collinwood: Lawrence Selak, J. Božich.
Girard: John Kosin, John Tancek.
Glencoe: Ignatz Zlemberger.
Lorain: Fr. Ravnikar.
Lisbon, O.: J. Bergant.
Maynard: Andy Zlatoper.
Newburgh: Jos. Lever.
Neffs: J. Mauri.
Warren: Fr. Modic.
West Park: Paul Slabe.

PENNSYLVANIA.

Aliquippa: Geo Smrekar.
Acosta: Geo Kristell.
Avella: Frank Bregar.
Bridgeville: John Henigman.
Bon Air: Peter Bukovec.
Braddock: John Rednak.
Crafton: Jacob Tomec.
Canonsburg-Strabane: Marko Tekavec, John Jereb, John Terčelj.
Conemangh: Steve Zabrc.
Delmont: J. Paulich.
Darragh: Andy Bertl.
Export: Jos. Britz.
Farell: Joseph Kramar.
Forest City: Frank Rataic, Tony Zaic.
Greensboro: Tony Zupančič.
Herminie: Anton Zornik.
Homer City: Andrej Obed, Andy Simčič.
Jerome: J. Tursich.
Johnstown in okolica: Andrew Vidrich, J. Kobal, Ilija Bubalo.
Krayn: Louis Sterle.
Latrobe: John in Mary Fradel.
Lawrence: Louis Britz.
Library: Nick Triller.
Lloydell: Ant. Zalar.
Luzerne: John Matičič.
Muse: J. Lamuth.
Moon Run: Lukas Butya.
Morgan: J. Kvartič.
Park Hill-Conemaugh: Frank Podboy, Adolf Krašna.
Pittsburgh: John Ban.
Rilton: Fr. Primosich.
Seanor: M. Krasovetz.
Vandling: Jos. Čebular.
Windber: Tony Stražišar.
W. Newton: Jos. Zorko.
Willock: John Kopenik.
Yukon: Jos. Robich.

UTAH.

Scofield: P. Zmralikar.

W. VIRGINIA.

Pursglove: Tony Intihar.

WISCONSIN.

Kenosha: Frank Zerovec.
Milwaukee: Jacob Rozic.
Sheldon: Ignac Kolar.
Sheboygan: Jake Rupnick, Ant. Debevc.
Willard: Mike Krulc.
West Allis: Jos. Radelj.

WYOMING.

Cumberland: Louis Tlaker.
Diamondville: A. Z. Arko.
Frontier: John Strvašnik.
Rock Springs: Mrs. J. Jereb.
So. Superior: Fr. Grum.
Sublet: Fr. Lark.

Ako želi kdo prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski kalendar, brošure in knjige, naj piše upravnistvu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike apeliramo, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsakega slovenskega zavednega delavca agitirati za njegovo glasilo Proletarec.

Ako je ime kakega zastopnika izpuščeno, naj se oglasi, da bomo popravili imenik.

Ali ima vaša naselbina zastopnika "Proletarca"?

Ako ne, pri-
glasite se vi.

Sodelujte za razširjenje tega lista v vsakem slučaju. Pišite upravništvu po listine in navodila.

Ako opazite v imeniku zastopnikov, objavljen na tej strani, kako pomoto, vas prosimo, da nam sporočite. Ako je kdo zastopnikov izpuščen, naj se nam sporoči, da njegovo ime uvrstimo.

Ako pregledate seznam, vidite, da je število stalnih Proletarčevih agitatorjev v primeri s številom slovenskih delavcev v tej deželi majhno. Lokalne zastopnike potrebujemo v vseh naselbinah, kajti list je namenjen vsem in se bori za interese delavskega razreda v celoti.

Letos je kampanjsko leto. Kapitalistični krogi bodo potrošili v svrhu agitacije za svoje kandidate milijone dolarjev. Veliko tega bo izdano za kapitalistični tisk. Koliko boste vi storili za svojega?

Apeliramo na vas, da odgovorite z dejanji. In ta naj bodo: Več aktivnih zastopnikov Proletarca v več naselbinah. Več naročnikov povesod. Več sodelovanja v agitaciji od strani vseh, ki se prištevajo k razredno zavednemu delavstvu.

PROLETAREC

Glasiló Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1091.

CHICAGO, ILL., 9. AVGUSTA, (AUGUST 9,) 1928.

LETO—VOL. XXIII.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

KUPLJENE VOLITVE NISO VOLITVE

*Demokracijo v pravem pomenu besede morejo zgraditi
edino ljudje, ki niso naprodaj in ki niso nevedni*

AKO VOLILCI NE BI BILI naprodaj, bi bile volitve vse bolj enostavne in volilna kampanja se bi vršila v znamenju razsodnosti, ne pa obratno. Ako pazno sledite republikanski in demokratski stranki, vidite, da je vsa njuna agitacija usmerjena tako, da apelira na nerazsodnost volilcev. Od leta do leta mrevarita vprašanje prohibicije, dasi so v obeh "mokrači" in "suhači". In naj bo izvoljen eden ali drugi — prohibicija ostane ker je "potrebna" obema. Veliko važnejši kot "prohibicija" so drugi problemi, npr. vprašanje "prosperitete", problem brezposelnosti, izkoriščanja otrok v industriji, problem premogovne industrije, zavarovanje proti brezposelnosti in onemoglosti, gospodarski problemi ameriških farmarjev itd.

Republikanskega in demokratskega predsedniškega kandidata nominirajo vselej interesi — toda ne LJUDSKI ampak privatni interesi. Hoover, ako bo izvoljen, bo sprejemal navodila ameriške nevidne vlade. Če bo bodoči predsednik demokrat Smith, bo služboval Morganovi diplomaciji enako verno kakor bi služboval v slučaju zmage Hoover. Oba imata na svoji strani podporo kapitalistov; njune agitacijske odbore vodijo milijonarji, ali pa zastopniki milijonarjev. Ne eden ne drugi ne storita ničesar, kar bi v kapitalističnih krogih mogli smatrati za "zameró". Programa nimata. Okrog sebe imata vedno polno poročevalcev in fotografov, nihče od reporterjev kapitalističnih listov pa ju ne sme vpraševati glede programa, glede stališča z ozirom na ameriško intervencijo v Nikaragvi, ali kaj mislita o situaciji v Mehiki, o omejevanju oboroževanja, o podjarmljenih ljudstvih, o priznanju sovjetske Rusije itd. In če kateri vpraša, pa mu v odgovor pripovedujeta o dobri letini in o vremenu. To je vse, kar jima je dovoljeno. In ni potrebno, da jima bi kdo napisal kaj smeta in kaj ne, kajti predno sta dobila nominacijo, sta bila v tem oziru že preizkušena. Republikansko in demokratsko nominacijo dobe namreč le zanesljivi ljudje. Bosi, ki

kontrolirajo delegacijo, dobro poznajo svojo "dolžnost", ki obstoji v tem, da mora biti platforma taka da obljubi dvoumno vse in ne da ljudstvu ničesar, in pa, da nominirajo take kandidate, katere se v javnosti lahko hvali, ki imajo "vpliv" ter "magnetičnost", ljudstvo pa se naj v kampanji pretepa zanje kolikor se mu poljubi. Sedaj se tepe za Hooverja in Smitha. Za interese ameriškega kapitalizma je čisto vseeno ali je izvoljen prvi ali drugi. Ni pa jim vseeno, če se bi ljudstvo začelo obračati k stranki, ki ni kapitalistična, ampak se bori proti privatnim interesom. Da se to ne zgodi, oziroma, da mečejo volilcem pesek v oči, imajo dve stranki namesto ene. Če se ti zameri republikanec, pa glasuj za demokrata. Dolarski interesi zmagajo v enem kot v drugem slučaju. In to je tisto, kar večina ameriškega ljudstva še ni zapopadla.

Leta 1924 je bil predsedniški kandidat republikanske stranke Calvin Coolidge, demokratski pa John W. Davis, in oba sta bila odobrena od dolarskih magnatov. Oba sta s svojim prejšnjim delovanjem pokazala, da sta jim zvesta služabnika. Čemu se naj denarni interesi vznemirjajo, ko pa vedo, da imajo mrežo tako fino razpleteno, da vjamejo vselej to kar hočejo! Oni sicer razumejo — dobro razumejo — da je volilce potrebno slepiti, ako hočejo zmagovati, in v ta namen potrošijo pri vsakih volitvah kakor zahteva slučaj.

Plača ameriškega predsednika je \$75,000 letno. Ni velika v primeri s plačami vladarjev "po milosti božji in volji naroda", zato se bi ameriškem predsedniškemu kandidatu nikoli ne izplačalo potrošiti za izvolitev več kakor pa v štirih letih zaslužiti. V kampanji za nominiranje Hooverja na republikanski listi so glasom senatne preiskave potrošili nad \$380,000, torej mnogo več kot pa bo prejel plače v štirih letih, ako bo izvoljen. Ker pa nominiranje še ni izvolitev, računajo, da bo republikanska stranka potrošila v agitaciji za Hooverja ter druge svoje kandidate še nad deset milijonov dolarjev, de-

mokratje pa v agitaciji za Smitha ter svojo ostalo listo okrog osem milijonov. To so visoke vsote, s katerimi kapitalistični interesi kupujejo volitve ne da se bi volilci, ki glasujejo kakor jim narekuje vsemogočni dolar, tega zavedali.

Coolidge je dobil l. 1924 okrog 15,000,000 glasov, demokrat Davis pa nad 8,000,000. Če bi ju stal vsak glas dolar, bi potrošila okrog 23 milijonov. A direktni agitacijski stroški niso bili tolikšni. Kapitalisti so dali v njun kampanjski fond recimo deset milijonov, mali trgovci kake tri milijone, delavci pa par milijonov; dasi bi mašine kapitalističnih strank prav lahko izhajale brez delavskih prispevkov, jih rabijo v svrhu kampanje, ki ima čim tesnejši stik z ljudstvom. Ob enem pa imajo mali bosji priliko pokazati s pomočjo prispevkov iz širokih ljudskih plasti, da imajo tam dolí ugled, in da poljubno razpolagajo z glasovi volilcev.

Volilne kampanje v tej deželi so torej draga stvar. Ljudje oddajo svoje glasove tam kjer je več pitja, kjer je "večina", kjer jim obljudijo največ s spremljevanjem godbe.

A z volitvami so tudi drugi stroški, kot registracija, volišča, najemnina za volišča, plača števcem itd. Maja to leto so se vršile v Chicagu volitve za sodnike. Osem je bilo izvoljenih. Na vsakega izvoljenega je prišlo \$40,000 volilnih stroškov, ki jih je imel čikaški okraj. Vsega skupaj je bilo oddanih približno 300,000 glasov, kar znači približno en dolar stroškov za vsak oddan glas. Tu pa seveda niso vštetí kampanjski stroški demokratske in republikanske stranke, oziroma njunih kandidatov.

Vprašajte demokrata ali republikanca, čemu se navdušujeta vsaki za svojo stranko, pa boste dobili zelo nejasen odgovor, toda vzlic temu tako energičen, da mu opozicionalec iz radikalnih vrst pride le težko v okom. Pripoveduj mu o kupljenosti in dolarski politiki, pa ne bo dosti zaleglo, ker je naučen, da je dobro, ako so za njegovega kandidata tudi kapitalisti in bosji, ne pa samo "revni" ljudje.

Hooverjevo kampanjo vodijo izvežbani "business" ljudje. Istotako jo vodijo za Smitha. Da je Hoover služabnik privatnih interesov, je jasno. In ker je Smithu veliko na tem da bi bil izvoljen, je pridobil v svoj kampanjski odbor odlične kapitaliste, pa tudi na druge načine se prizadeva uveriti ameriški kapitalistični svet, da je zanj ravno tako varen in zanesljiv kakor Hoover. Ameriška volilna kampanja je torej posebljena v vsemogočnosti dolarja. Dokler se bo ljudstvo pustilo varati, bo ameriška "politika" nespremenjena. Naloga socialistične stranke v volilnih kampanjah je tolmačiti ljudstvu, da sta republikanska in demokratska ena stranka, da zastopata ene in iste interese, in da nastopata druga proti drugi največ navidezno in vsled tega, da odvrata pozornost volilcev od socialistične stranke ter socialnih problemov. Očiščenje ameriške politike pride s pojačanjem

socialistične stranke. To delo lahko izvršimo v veliki meri že v tej kampanji. Ali ste vi pripravljeni pomagati?

***

Umor Obregona se je dogodil po božji volji . . .

Pet dni po umoru je dnevno časopisje z velikimi naslovi poročalo, da so pravi krivci za atentat na novoizvoljenega predsednika Alvaro Obregona delavski voditelji, ne pa katoliška cerkev. Predsedniške volitve v Mehiki so se vršile 1. julija. Obregon je bil edini kandidat. Boril se je mnogo let za ekonomsko in duhovno osvoboditev Mehike — kar znači borbo proti zunanjam kapitalistom, ki lastujejo republiko onostran reke Rio Grande in pa borbo proti katoliški cerkvi, ki je v Mehiki zgrajena na ignoranci veliki bolj kot pa npr. na Poljskem, Litvinskem ali na Slovenskem. Z izvolitvijo Obregona se bi borba za to dvojno osvoboditev peonov in delavcev v Mehiki nadaljevala. Dne 17. julija je bil Obregon zavrtno umorjen. Atentator je oddal nanj več strelcev ter potem policiji izjavil, da je to storil v obrambo vere in Krista. Katoliška duhovščina je postala vznemirjena ter naglo iskala izhod. Dobila ga je v obdobjih, da je bil atentator orodje delavskih voditeljev, ne pa katoliške cerkve. Policija je preiskovala in dognala, da je bil morilec pod vplivom klerikalne propagande in neke nune, ki mu je pripovedovala, da če se spravi spoti Obregona, Callesa in pa voditelja tistih mehiških katoličanov ki propagirajo odcep cerkve od Rima, da bo potem mir, katoliška duhovščina ne bo več preganjana in Mehika bo rešena. Nuna ne taji tega mnenja, rekla pa je, da za umor ni odgovorna, kajti če bi bila božja volja, da bi Obregon živel, pa bi živel. Ker pa božja previdnost ni hotela, da novi predsednik kedaj nastopi svojo službo, ga je v svoji modrosti pozvala v večnost.

Taka je ta stvar, morilec pa je v svojih izjavah zelo miren, kakor pač zahteva tak slučaj, ter izjavlja, da je pripravljen umreti. Ne taji ničesar in v svojem "junaštvu" jemlje vso krivdo nase. Z nuno, ki je zapletena v zaroto, je res govoril, res mu je rekla, da bo cerkvi koristilo ako umreta Obregon in Calles, ni pa mu svetovala izvršiti čina. Vzdihi pobožne nune so omenjeni prej, in tudi ona pravi, da je pripravljena za sveto vero vsak čas umreti. Kje so "poskriti" delavski voditelji, poročila iz Mehike sedaj ne povedo.

***

Če vam Proletarec ugaja, ga naročite. Stane \$3 za celo leto, \$1.75 za pol leta, \$1 za četrt leta. Če pošljete \$4, boste dobivali "Proletarca" in revijo "Pod lipo" skozi vse leto. Pošljite naročnino takoj.

“Delavski” očetje ugibajo, komu bi prodali glasove

Člani eksekutive Ameriške federacije dela so zbrani v Atlantic City — poleti namreč ne pozna ta gospoda drugih zborovališč kakor prej omenjeno hladno mesto, pozimi pa toplo mesto Miami v Floridi — da dosežejo tehtno odločitev. Stojte namreč pred odločitvijo, kateri od obeh velekapitalističnih strank naj prodajo glasove članov Ameriške del. federacije. Na jasnem so si samo glede ene stvari: v poštev pride ta samo republikanska in demokratska stranka. Tudi če bi obstojala v Ameriki farmersko-delavska stranka, ne bi prišla v poštev. Velmo-dra eksekutiva Ameriške federacije dela je namreč že v novembru leta 1924 odločila, da se ne bo tedanjega eksperimenta s farmersko-delavsko-La Folletovo stranko nikoli več ponovilo.

Če hočemo biti pravični, moramo priznati, da ker se noče eksekutiva Ameriške delavske federacije izjaviti za nekapitalistično stranko, ji res ne preostaja drugega, kakor da se izjavi za eno ali drugo od obeh kapitalističnih strank. Kajti reprezentantje konservativnega ameriškega dela se ne morejo in nočejo odločiti niti za socialistično stranko, ne za delavsko niti za socialistično delavsko stranko. Povprečni ameriški delavec misli pač tako, kakor povprečni malo-meščan in povprečni farmer. On nima niti najmanjšega pojma o razredni zavesti; saj niti ne ve, kaj je to: razredna zavest.

Zakaj očita razredno zavedno delavstvo fosilom v eksekutivi A. F. of L. to njihovo nečastno postopanje? Zato, ker nima nobena delavska organizacija pravice javno priporočati delavskim masam reprezentantov kapitalističnih interesov! Če bi bili vodje Ameriške federacije dela pošteni unijski možje, bi povedali delavcem, da se bo bil dvoboj v bodoči volilni kampanji med dvema bratcema, ki sta drug drugega vredna in da ne bodo imeli ameriški delavci nobenega haska od izida te borbe. Če bi bili vodje Ameriške delavske organizacije pošteni, tedaj bi povedali delavcem, da je njihova naloga, krepiti delavske organizacije, da postanejo močne za boj proti velekapitalu in njegovim reprezentantom. In dalje bi jim dali dober nasvet, naj se pridružijo delavski stranki, ki je ne vodijo sovražniki unijskega delavca — Raskob in Work — temveč prijatelji delavstva in razrednozavedni ljudje. Dokler pa uradniki Ameriške delavske federacije tega ne store, pa naj bi molčali in se rajši posvetili gospodarskemu delu organizacije.

Tega pa ti gospodje seveda nočejo. Kajti prvič mislijo natančno tako, kakor povprečen majhen Amerikanec, in drugič bi prišli na ta način ob del svojih dohodkov. Vsi skupaj pa si žele “jobov”, bilo na republikanski ali demokratski strani; vsi ti gospodje sanjajo o “možnostih”, ki vodijo v kongresno dvorano, v ka-

binet in na vodilna mesta priseljeniškega urada! In ker pričakuje vsak od teh štrebarjev in kruhoborcev priznanja svoje stranke, zato delujejo na vse kriplje za indorsiranje svoje stranke, zato vodijo tako vztrajno protidelavsko vojno za interese republikancev in demokratov. Naj pade kocka, ki jo bodo vrgli, tako ali tako, eno je gotovo, da delavstvo ne bo imelo od njihovega odloka nobenega dobička. Dobiček bodo pa imeli — — voditelji . . .

***

Brutalno nastopanje oblasti v New Bedfordu

Stavka, odnosno izpor v New Bedfordu, ki se je pričela pred šestnajstimi tedni, zahteva vedno bolj končnoveljavne odločitve, in policija je bila ojačena z milico, da ji bo lažje držati stavkarje v šahu. Te dni je bilo pred sodiščem nič manj kakor 250 stavkarjev in stavkaric, ki so bili “ujeti” tekom demonstracije desetih tisočev stavkarjev od policije in artilerije.

Vsi zaprti delavci so se morali zagovarjati radi “hujskanja k izgredom”. Mestne ulice in poslopje sodišča je zasedeno z milico in policijo. Zajete stavkarje so privlekli policaji in miličniki na distriktno sodišče v grupah po trideset do petintrideset oseb. Najprej so bili privedeni oni iz oddaljenih predmestnih zaporov. Te so zaprli tam, ker ni bilo v zaporih v središču mesta nobenega prostora več, dasi so jih stlačili po sedem do osem v eno celico, ki je dovolj velika samo za enega jetnika. Vsi zaprti stavkarji pripadajo “New Bedford Textile Workers uniji”.

V mnogih slučajih so odvlekli policaji v ječo oba roditelja malih otrok, otroci pa so bili izročeni Družbi za varstvo otrok. Policija, ki se je sprva obnašala, kakor da simpatizira s stavkarji radi nesramne redukcije mezd, katero hočejo vsiliti kapitalisti stavkarjem, je zavzela sedaj popolnoma kapitalistom prijazno stališče.

“Človekoljubni” sodnik Frank A. Miliken je določil dvomesečno zaporno kazen kot najmanjšo kazen, na katero je obsodil nad dvesto stavkarjev. Nekateri med njimi so bili obsojeni celo na šest mesecev zopora, in nekateri na tri.

Večina teh aretacij je bilo izvršenih pod pretvezo, da štrajkarji v masah demonstrirajo po ulicah. Stavkarji pa obstojajo na svoji pravici, da imajo kot prebivalci mesta Bedforda natančno isto pravico uporabljanja ulic, kakor vsemogočni fabrikantje. Ko je policija videla, da ni kos položaju, je pozvala milico na pomoč.

Tekstilni delavci v New Bedfordu bijejo pravičen in upravičen boj. Oni se upirajo desetprocentni redukciji svojih že itak nizkih mezd, s katero jih hočejo osrečiti kapitalisti. Kakor običajno vedno v takem položaju, tako so se tudi sedaj postavile vse mestne in državne ob-

lasti s svojimi policaji, sodniki, šerifi in miličniki na stran kapitalistov.

O priliki velikega štrajka tekstilnih delavcev v Pasaicu, N. J., se ni posrečilo skupnemu nadnaravnemu prizadevanju oblasti in kapitalistov, niti ne brutalni sili policije, da bi pripravili delavske mase do samostojnega mišljenja. Upajmo, da se to posreči sedaj zatiralcem v New Bedfordu.

***

Kelloggov mirovni pakt in razorožitev

Državni tajnik Kellogg podaja oljkino vejico v obliki pakta, s katerim se države ki ga podpišejo zavezujejo, da jim vojna ne bo sredstvo v njihovi politiki. To se pravi, če hočejo Zedinjene države kje v inozemstvu nekaj doseči, se ne bodo posluževale militarističnega pritiska nad prizadeto deželo. To je smisel pakta, in dežele ki v njega pristanejo se ob enem zabljujejo, da se ne bodo vojskovala, razen v slučaju napada. Razen Rusije, ki še ni bila povabljena, so v Kelloggov načrt pristale vse vesile. V odkritosrčnost njegove poteze nihče ne verjame, dasi je kapitalizmu res na tem da vojne nevarnosti omeji in da se vojne kolikor največ mogoče prepreči. Ali dokler bodo obstajale armade in vojne mornarice kakor sedaj, bo pakt malo zalegel. Ena pot za omejitev vojnih nevarnosti je razorožitev, in druga, veliko težja, je preuredba ekonomskih odnošajev med deželami, odprava nadvlade nad podložnimi ljudstvi ter rešitev kolonijalnega vprašanja. Na kratko, vojne se lahko omeji ali se jih preprečuje že v kapitalistični družbi, odpravljene pa bodo tedaj, ko bodo izginili vzroki za vojne. Odpravi jih samo socialistična ekonomska uredba.

***

Kaj se kuha v fašistovskem "imperiju"?

Iz Italije prihajajo poročila, da so notranji konflikti v fašistovski stranki na dnevnem redu. V Bresciji je prišlo do boja med "oficijelnimi" in "drugače mislečimi" fašisti, v katerem spopadu so bile tri osebe ubite in več ranjenih. Spopadov so se udeležili baje tudi nekateri D'Annunzijevi legionarji in eden njihovih oficirjev je ranjen. O D'Annunzijevega načrtih krožijo vsakovrstne verzije. Govori se celo o neki državni potezi. V nekem pismu je baje D'Annunzio pisal nekemu "drugače mislečemu" fašistu v Rim, da so "na vidiku radikalne izpremembe". Za kaj pravzaprav gre, ni mogoče dognati. Milanski poročevalec angleškega "Daily Herald" piše: "Tukaj je v zraku močan vonj po smodniku in človek ima občutek, da stojimo neposredno pred nenavadnimi dogodki." Druga verzija ve povedati o kmetskih revoltah v Benečiji in Lombardiji.

Kaj bi moral delavec znati

(Predaval Ivan Molek v Sheboyganu, Wis., dne 26. februarja 1928.)

(Konec.)

Res je nas malo, in priznamo, da sami ne opravimo ničesar, če danes ali jutri odmarširamo v Chicago, Pittsburgh ali New York in naskočimo tovarne in banke. Če bi bili vsi Slovenci v Ameriki socialisti, še vedno ne okupiramo niti ene občine, ker nas je povsod premalo. Saj tudi naši cenjeni zasmehovaki ne opravijo ničesar sami! Kadar čitate, da je bil kje izvoljen slovenski demokrat ali republikanec za kakega aldermana, šerifa ali "dogcatcherja", ste lahko prepričani, da je dobil poleg slovenskih tudi irske, poljske, škotske in morda nekaj zamorskih glasov. Ako se torej Slovenci, ki se dičijo s častno demokratsko in republikansko politiko, zanašajo na politične bratce drugih narodnosti, zakaj bi morali socialisti sami "šturmati"? Socialisti imajo trdno prepričanje, da se bodo razmere v Ameriki prejalislej spremenile in takrat pride njihov dan — v močni organizaciji vseh ameriških delavcev.

Dokler pa ne pride ta dan, imajo slovenski socialisti v Ameriki druge važne naloge. Ameriški pregovor "Don't try to cross the bridge before you come to it" velja v polnem pomenu tudi za nas. O velikem preobratu v Ameriki ne bomo govorili, dokler ne bomo stali pred preobratom in pred situacijo. Bilo bi nesmiselno. Nihče ne ve, kakšne razmere pridejo pred koncem tega leta ali čez pet ali deset let. Socialisti vedo le toliko, da je sedanja sloveča prosperiteta velika prevara in kriza lahko zabobni vsak čas. Ampak dokler ni nobenega znamenja kake večje krize, bi bilo nesmiselno begati delavce. Dobro pa je, da so naši delavci pripravljene za vse slučaje. In to je naša naloga! *Pripravljati se na vse, kar pride.*

Razen tega je še nekaj, kar je momentalno največje važnosti. Delavec, ki čaka na preobrat, mora medtem živeti v razmerah, kakršne so. Nihče ne more bojkotirati teh razmer — razen če gre na severni tečaj, v centralno Afriko ali s tega sveta. Delavec mora biti tam, kjer je zanj največ kruha. Tam je njegova domovina. Delavec pa mora tudi skrbeti, da bo njegov vsakdanji kruh vedno boljši. Socialisti ne marajo, da bi delavec stradal za boljšo bodočnost. Taki bedaki so bili nekoč, ki so šli v puščavo in resnično stradali zato, da se jim bo boljše godilo po smrti. Danes ni več tega. Ljudje, ki se štejejo za najbolj goreče kristjane, ne hodijo več stradati v puščavo. V Ameriki je danes toliko kruha in mesa, da je škandal in zločin, če še kdo strada; največji škandal in zločin pa je, ako strada delavec, ki pomaga gromaditi ameriško bogastvo. Naša naloga torej je, informirati naše delavce, da njihova največja momentalna dolžnost je, zagotoviti si dostojno eksis-

tenco, da ne bodo lačni, razcapani in brez strehe nad glavo. Kjer so pogoji za dostojno existenco slabi, je treba iskati boljših pogojev. Dolžnost vsakega poštenega delavca in poštene delavke je, da zahteva za svoje pošteno delo pošteno plačo. Marsikateri naš delavec ima še vedno v sebi hlapčevski čut boječnosti in skromnosti, ki ga je prinesel iz starega kraja. Saj veste, kaka je bila naša vzgoja. Vzgajali so nas kot hlapce, ki morajo biti vedno poslušni in pokorni; učili so nas priklanjanja in klečanja, kar je najverjetneje ponižanje za dostojnega človeka. Skratka: vzgajali so nas za berače. K sreči pa smo odnesli od tam zdrave kosti v hrbtu in nogah, ki so nam kmalu povedale, da se človek najboljšje počuti, če se nikomur ne priklanja in ne poklekujeta pred nikomur — razen če telovadi. Druga dolžnost naših delavcev torej je, da se otresejo vsakega čustva boječnosti, da ne beračijo, temveč pogumno nastopijo za svoje pravice kot ljudje. Delavec ne sme biti zadovoljen z malim, če si le more pomagati. *Delavec ne sme biti nikdar zadovoljen s svojimi delovnimi pogoji. Kdor misli, da je popolnoma zadovoljen, pokaže s tem, da je užil vse, kar je dobrega na svetu in — lahko umre.*

Tretja naloga našega delavca je, da onih par centov, ki mu ostanejo, ne zmeče za stvari, ki mu škodijo in ga ponižujejo. Socialisti niso proti temu, če si delavec kupi hišo, avtomobil, radio ali dobre bonde. Zakaj ne bi smeli naši delavci uživati komforta, ki ga nudi ameriško življenje, ako le morejo? Toda Amerika je velikanski džungel biznisa. Tukaj je na stotisoče raznih kreatur, ki preže na delavca pod pretvezo, da ga hočejo osrečiti, v resnici pa delavca vlečejo in mu obirajo žepe. Prebrisan delavec se ne da potegniti, ali predno je prebrisan, mora nekaj znati — mora poznati džungel Amerike in vse zanke, ki so mu dnevno nastavljene. Naš delavec mora znati, poznati mora Ameriko in njene slepilne razmere. Poznati mora deželo, v kateri velja načelo, da ti ne smeš zahtevati, da bi te dežela živela. Živeti se moraš sam, in če nimaš dela, je tvoja dolžnost, da si ga poiščeš, čeprav ga iščeš eno leto ali deset let. Poznati mora Ameriko in njeno čudovito justico, ki ti nalaga, da moraš ti dokazati, da nisi zločinec, ako si obtožen — in če nimaš nič denarja, da bi najel dobrega advokata, ne boš nič dokazal in boš kaznovan zato, ker nimaš denarja. Vse te trike je treba poznati. Tako smo prišli spet na potrebo znanja in izobrazbe.

Skratka: če slovenski delavci v Ameriki porabijo svoj prosti čas in cente, ki jim ostanejo, za pridobitev novega znanja s tem, da se organizirajo politično in kulturno in si nabavijo potrebne knjige in časopise ter od časa do časa poslušajo poljudno-znanstvena predavanja, so dobro porabili svoja sredstva in se ne bodo nikdar kesali.

Posebno oni naši delavci, ki so se navadili

angleščine in jočitajo, imajo na razpolago najbogatejši vir znanja. To velja tudi za njihove sinove in hčere, katere je vzgojila ameriška šola. V angleških knjigah je nakupičeno znanje vsega sveta — ključ do popolne kulture. In ta ključ ne stane niti centa. Treba je le stopiti v javno knjižnico v vsakem večjem mestu in tam dobiš knjige, iz katerih lahko črpaš znanje o vseh modernih vedah in drugih vprašanjih. Ako pa slučajno ne dobiš v knjižnici knjige, katero bi rad, jo lahko kupiš za majhen denar, ki je itak zapravljen za druge, dostikrat manj potrebne reči. Zanimanje te prilike je naravnost greh. Ako je kaj greh, je to, če delavec zanemarja koristno čitanje, katerega je zmožen in za katerega ima dovolj časa. Jaz bi delavcu odpustil vse, tudi zločin, toda lenobe v škodo njegove izobrazbe mu nikakor ne morem odpustiti. Te vrste lenoba je neodpušljiva.

Težje je našim delavcem, katerih izobrazba zavisi le od našega jezika. Priznati je treba, da je naša znanstvena literatura še strašno revna. Revna je tudi v stari domovini, ne samo tukaj. Komaj po vojni se je začela malo bolj razvijati. Starokrajski proletarijat se še vedno bolj zanima za frakcijske boje in grozno zanemarja znanstveno stran svoje izobrazbe. Starokrajška šola ne da od sebe niti ene fige. Nič ni boljša kot je bila prej v Avstriji. Mi, ki smo prišli v Ameriko v začetku tega stoletja, nismo prinesli nič v svojih glavah — razen obilice smetja. Porabili smo nekaj let, da smo to smetje izkidal iz naših glav. Če kaj vemo danes, smo si sami pridobili s samoučenjem.

Ameriški kapitalisti, ki so nabasali Ameriko z imigranti in potem zaprli vrata, ko so mislili, da imajo dovolj hlapcev za garanje, imajo še danes radi tepce, ki nosijo smetje v glavi. Zato podpirajo tisočerne institucije za poneumnevanje ljudstva in ljuto pobijajo vsak korak, ki bi odprl naseljencem oči. Zato pobijajo delavske organizacije in ustanove, v katerih se pojavljajo prvi elementi samostojne delavske kulture v Združenih državah. Kapitalisti radi vidijo, da je delavec, domač kakor inozemski, priklenjen na nevedo in praznoverje, priklenjen na veliko družino — da ima dosti otrok, tako da ne bo zmanjkalo skebov in brezposelnih ljudi, kadar je treba forsirati nižje plače — in priklenjen na večni dolg. Vsak izkoriščevalec rad vidi, ker ve, da delavec, ki je tako priklenjen, nima časa, ne volje, niti sposobnosti, da bi se česa naučil in da bi se puntal ter bojeval za preobrat.

Ravno zaradi tega, ker je taka revščina na kulturnem polju ameriških Slovencev, so slovenski delavci, ki so se organizirali v Jugoslovanski socialistični zvezi, ustanovili v tej organizaciji prosvetni odsek in Izobraževalno akcijo. Namen te akcije je, da onim našim delavcem, ki niso zmožni čitanja angleščine, pomaga do znanja, do vsega tega potrebnega znanja. Zače-

tek je skromen, a uspeh se že kaže. Naš namen je, izdati vsako leto eno ali več poljudno-znanstvenih knjig in knjižic in aranžirati predavanja, kjerkoli je to mogoče. Čim več bo odziva med našimi delavci za to akcijo, tem večji bo uspeh. Akcija ne nosi njenim izvrševalcem nobenega dobička, pač pa jim nalaga dosti dela in skrbi. Dobiček je namenjen le delavstvu, in če bo naše slovensko delavstvo v Ameriko to spoznalo in se okoristilo s tem delom, bo to najboljše plačilo onim, ki Izobraževalno akcijo vodijo in kateri so posvetili ves svoj prosti čas.

***

Kaj zdaj?

Časopisje poroča iz Sacramenta, glavnega mesta Kalifornije, da je ondotni governor Young odklonil pomiloščenje delavskih voditeljev Tom Mooneyja in Warren Billingsa, ki sta že trinajst let po nedolžnem v ječi. Delegaciji železolivarjev, ki je bila te dni pri governerju, je slednji dejal, da bo samo tedaj pomilostil oba obsojenca, če bo prepričan o njuni nedolžnosti. Dozdaj pa ni prepričan, temveč sta oba — po njegovem mnenju — kriva.

Young je kandidiral kot takozvani "napredni republikanec". Tekom njegove kampanje je prišlo mnogokrat v ospredje vprašanje Mooneyjeve in Billingsove obsodbe. Federacija dela države Kalifornije je postavila to vprašanje takrat takorekoč na čelo njegove kampanje. Treba pa je priznati, da ni dal takratni kandidat Young v tem oziru nobene fakične obljube. Toda na vse interpelacije tekom svoje kampanje je odgovarjal s poudarkom, da bo morebitno zakriviljeno krivico spet popravil, vsled česar ni preostalo druge razlage za njegove izjave, kakor da je prepričan o nedolžnosti imenovanih delavskih voditeljev ter da jima bo dal svobodo po svoji izvolitvi. Odtlej pa je preteklo že sedem mesecev, toda Tom Mooneyju in Billingsu se še niso odprla vrata njune ječe.

V prihodnjih tednih se prične predsedniška kampanja, ki bo zelo ostra. Ne morda zato, ker so politični nazori in principi obeh strank različni, temveč vsled tega, ker bodo imeli v tej kampanji demokratje za kandidata moža, ki ima res dokaj šans za zmago.

Priporočljivo bi bilo, da se spravi vprašanje teh dveh nedolžnih obsojencev v to kampanjo. Odkar je dal namreč predsednik Wilson preiskati Mooneyev slučaj po posebnem komisarju, ni to zdaj noben slučaj več, ki bi se tikal samo države Kalifornije. Tedanji komisar, ki je preiskoval slučaj, je poročal predsedniku Wilsonu v svojem poročilu sledeče:

"Način, po kakršnem je bil Mooney zasledovan in obsojen, naravnost vsiljuje človeku prepričanje, da je bilo strašno in hkrati sveto orodje pravosodstva hote ali nehote po sovražnikih delavstva naperjeno proti obema osumljencema."

Komisar, ki je podal predsedniku Wilsonu to izjavo, ni bil noben radikalec. Uvedel je natančno preiskavo in po dolgem preiskovanju in lastnih dvomih, je prišel do gornjega zaključka. Konservativni voditelji A.F.L. v Kaliforniji so bili odnekaj Mooneyevi nasprotniki, ker jim je bil slednji preradikalen. In kljub temu so tudi le-ti prepričani, da je izvršilo v tem slučaju sodišče veliko in usodepolno pomoto.

Mooney in Billings bosta rešena smrti v zaporih

samo tedaj, če se posreči obrniti pozornost širokih mas na njun slučaj. In v letošnjem volilnem letu je najlepša prilika za to. Na vsakem demokratskem in republikanskem shodu bi bilo treba povdarjati Mooneyevo nedolžnost. Treba je prisiliti oba predsedniška kandidata, da zavzameta v tem pogledu svoje stališče.

Hoover in Smith bosta izbegavala odgovorom — to vemo prav dobro. Oba bosta izjavljala, da so jima posameznosti slučaja neznane, da spada slučaj pod jurisdikcijo države Kalifornije in da se ne moreta mešati v suverenost te države. Natančno tako, kakor so izjavili politiki v Washingtonu, D. C., ko je governor Fuller omadeževal državo Massachusetts z justičnim umorom Sacca in Vanzettija.

Ameriško delavstvo je dovolj dolgo trpelo in čakalo. Trpelo je, da sta bila dva nedolžna človeka dolga leta zaprta zaradi svoje zvestobe do delavske stvari. Zdaj pa je napačil trenotek, ko je treba povedati vodilnim politikom, da je tega dovolj in da je treba končno odpreti vrata ječe nedolžnima obsojencema!

***

Progresivec Peter Witt se je povrnil k "mašinskim" demokratom

Peter Witt je v Clevelandu znana politična osebnost, poznan pa je tudi drugod. Je dober govornik, in bil je dolgo let na strani pravice in vsega kar je imelo sloves "nepopularnosti".

Tisti Peter Witt je umrl. Storil je, kar stori večina progresivcev, ki se ne morejo odločiti za popolen izstop iz demokratske ali republikanske stranke. Witt se je lojalno povrnil k demokratom, agitira za Smitha in v clevelandskem okraju za kandidate demokratske politične mašine, ki je natančno taka kakor vse druge korumpirane lokalne politične mašine.

Peter Witt je bil progresivec 13 let. V predsedniški kampanji l. 1924 je bil eden najboljših agitatorjev za senatorja LaFolletta. Ko so pred leti prišla na dnevni red vprašanja kratitve civilnih svobodščin, je Witt s svojim sarkazmom šel v boj za one katerim so bile odrekane. Ko je bil Debsu pred več leti odrečen mestni avditorij za shod, je bil Witt med prvimi ki so šli v boj proti in zmagali. Debs je govoril v veliki mestni dvorani, katero so mu prvotno odklonili.

Tak je bil "bojeviti Peter Witt" v prošlosti. Bil je res borec, toda po pripadnosti samo progresivec, ki je šel nekaj korakov dalj od oficijelne demokratske stranke, in sedaj se je povrnil k nji in se predal "mašini". Tako je dobil njeno milost. Witt je kandidat za demokratsko governersko nominacijo v Ohiju. Če bo prijazen Smithu in mašini, postane morda governor. Če ostane progresivec, ne pride "nikamor". Taka je "praktična" politika, kakor jo razume v Clevelandu tudi Mr. L. Pirc in še marsikdo. Preje so Witta napadali, danes so veseli njegovega povratka, kakor oče izgubljenega sina.

Socialistično naziranje, da progresivci, dokler ostanejo v strankah kapitalizma, ne morejo priti do veljave in ne morejo mnogo koristiti pa če so še tako odkritosrčni, je pokazalo svojo resničnost tudi v slučaju Petra Wittta. Kar je v Ohiju naprednjakov, ki poznajo svojo pot res samo naprej, niso demokratje ali republikanci, ampak socialisti. Kdor se povrača kakor se je Peter Witt, je pravi pomen progresivnosti zgrešil, ali pa ga ni nikoli pravilno razumel.

S konvencije Jugoslovanske Katoliške Jednote

II.

Louis Adamic se ni preveč motil, ko je v reviji "The American Mercury" opisal s "svojega" ter "ameriškega vidika" ameriške Slovence, odnosno ameriške Jugoslovane in Čehe. Na Elyju se za časa konvencije JSKJ, nismo bogzna koliko postavili kot "narod". Tudi poročevalec "Prosvete" se v izdaji z dne 3. avgusta bridko potoži, ker je bilo na Elyju tiste dni "vse dično", od poročil glavnih odbornikov, pa do pildkov in slik, ki so jih razstavili naši nadebudni umetniki, oziroma en umetnik ter ena umetnica. Peruška tukaj ne vključujem. Njegova razstava je bila res nekaj lepega, nekaj kar na železnem okrožju Minnesote še nikoli niso imeli, ampak med njo in občinstvom je bil velik prepad, še večji pa med njo in onimi ki bi morali stati višje tudi duhovno, ne samo z naslovi in ugledom. V seznamu medkonvenčnih priredb je bilo označeno, da bo Perušek dne 30. julija zvečer predaval o umetnosti. To ni storil, ker je "naključje" hotelo, da mu niso odprli dvorane, oziroma je predsednik konvencije Zbašnik naročil, da mu je ne smejo odpreti. Pred dvorano se je nabralo mnogo ljudi, ki so se morali raziti, Perušek pa je lahko dobil nov, "motiv" za novo sliko . . .

Konvencija se je pričela v ponedeljek 30. julija in končala v soboto 4. avgusta. Štela je okrog 170 članov, torej je izvršila težko delo v primeroma "kratkem času", izvršila pa ga je tako kakor ga rešujejo naše konvencije. Nič si nimajo očitati druga drugi. Ako ni na nji nekaj delegatov in glavnih odbornikov, ki se za kako dobro reformo ali "novotarijo" zavzamejo ter se zanjo bore, pa ostane vse po starem . . .

Jugoslovanska katoliška jednota je po svojem sedanjem ustavu "versko in politično strogo nepristranska", toda le na papirju. Taka nepristranost je vedno v prilog na eni strani klerikalizmu, na drugi pa politiki kakršno zastopajo privatni interesi. Vse priznanje uredniku Terbovcu — pravila je v pogledu urejevanja glasila spolnjeval da bi jih noben urednik ne mogel bolje. Ko pa se je začela razprava o pravilih in z njo bitka radi črke "K", je lahko izprevidel, da taka nepristranost ljudi ne dviga, pa če tudi on hoče in četudi poskuša dati organizaciji nekatoško lice. Izmed glavnih odbornikov je v glasilu in na konvenciji energično nastopil za spremembo imena v PRID organizacije edino njen tajnik Pishler. Ni se bal povedati resnice, izrekel se je za brisanje črke "K" (katoliška) in je obsojal hinavstvo. Glavni predsednik Zbašnik je že v glasilu dal razumeti, da je za spremembo imena le če je večina zanjo. To se pravi, če ste možje katoliškega mišljenja v večini, sem z vami, če niste, sem z drugimi. Za predlog, da se ime spremeni, oziroma besedo "katoliška" črta, je bilo oddanih 60 glasov, za staro ime pa 106 glasov. Moram pa priznati, da so za staro ime glasovali tudi taki, ki gredo le malokrat ali pa nobenkrat v cerkev. So pač konservativni in se jim zdi, da če je bilo staro ime dozdaj dobro, pa naj bo še v bodoče. Je tako, kakor "na kmetih". Če je bil lesen plug za mojega starega očeta in za očeta dober, je tudi zame. A se dogodi, da vendarle ni dober, in tako se menjajo plugi in imena, samo konservativni ljudje se nikoli ne spremenijo.

Elyški pripravljalni odbor, ki je izdal spored medkonvenčnih priredb, je povabil delegacijo da naj

se gotovo udeleži svete maše, ki bo v cerkvi sv. Antona na dan otvoritve konvencije. Kajne, tudi to ni nič kaj močan dokaz o verski nepristranosti JSKJ. Ako si pripravljalni odbor za konvencijo upa uradno vabiti delegate k maši, ki je bila aranžirana nalašč v ta namen, tedaj je čas za one, ki niso pristaši hipokritstva, da pokažejo barvo, ne pa jo skrivajo pod plašč "stroge nevtalnosti in nepristranosti" v potuho klerikalizmu Jeričeve-Grdinove sorte ter štreberstvu "cheap" palitišnov.

Vršila so se slavlja, npr. v nedeljo 29. julija zvečer ko so se zbirali delegatje, bilo je veliko priprav, dela, stroškov in jeze ter tudi veselja, ali vsemu je manjkalo — duše. Prišli so predstavniki mesta ter govorili, pel je cerkven pevski zbor, ali udeleženci so od srca pozdravljali samo otroke na odru.

Veliko se pritožujemo v listih, da naše konvencije trajajo predolgo. To so praktično skrajšali s tem, da so odpravili volitve predsednika in podpredsednika konvencije, volitve konvenčnega tajnika, zapisnikarjev ter konvenčnih odborov. Delegat Okoliš (Barberton, O.) je predložil resolucijo, ki je določala, da postane glavni predsednik avtomatično tudi predsednik konvencije, in jednotin gl. podpredsednik konvenčni podpredsednik. Glavni tajnik je ob enem tajnik konvencije; konvenčni predsednik (glavni predsednik jednote) ima moč in nalogo imenovati vse konvenčne odseke, kot poverilni, resolucijski, odbor za pravila, odbor za pritožbe in druge. To sicer ni demokratično, ampak je cenejše kot volitve, če pa je za organizacijo boljše, je vprašanje. Ako se hočejo naše konvencije resnično "amerikanizirati", naj se oprijejo Okoliševe resolucije ter ji dajo še več zob. Na ameriških "rona" konvencije glavni odbor, pripravljalni odbor pa skrbi, da ima delegacija dovolj zabave. Taka zborovanja so lahko gotova "z delom" v štirih dneh, in če je glavni odbor pošten in dober, opravi konvenčno delo lahko ravno tako dobro kakor dobra konvencija.

Da se delegate ne sili k tekmi "vpraševanja za besedo", je bil sprejet predlog, da se imen ne piše v zapisnik. To je pa "kranjsko-slovenska orngna". Amerikanizirane konvencije imajo stenografičen zapisnik, na naših niti ne več kdo kaj predlaga, če iščeš informacije v zapisnikih.

Glavni odbor bo sestavljen kot dosedaj, s to razliko, da je urad blagajnika neizplačanih posmrtnin odpravljen (imel ga je John Movern, ki je bil v zamenj izvoljen v glavni nadzorni odbor). Da, še ena sprememba je v odboru. Po prejšnjih pravilih je štel nadzorni odbor tri člane in porotni pet. Sedaj jih ima nadzorni pet in porotni tri. Kakor nadzorni, je tudi porotni zelo važen, posebno pri naših organizacijah (tudi pri JSKJ. ni brez posla), toda to konvenciji ni bil sposoben dopovedati.

Za glavnega predsednika je ponovno izvoljen Anton Zbašnik; proti njemu je kandidiral R. Perdan, ki je dobil okrog 50 glasov. Paul Bartel, delegat waukeganskega druž. št. 94, je novi podpredsednik JSKJ. Joseph Pishler je bil izvoljen za glavnega tajnika soglasno, dasi je evelthski Geo. Kotze spravil na "dnevni red" vprašanje Pišlerjevih nazorov o Volsteadu. Končno je Kotze, ali podomače Koce, žalitve preklcal. Predlog, da JSKJ. ustanovi tudi urad pomožnega tajnika, je propadel. Blagajnik je prejšnji, istotako vrhovni zdravnik ter večina drugih odbornikov. V nadzornem odboru so Perdan, Movern, Kumše, Lavrič in Balkovec. Porotni triumvirat tvorijo Plavec, Montel

in Okoliš. Anton J. Terbovec ostane urednik glasila, ne bo pa član glavnega odbora, niti ni konvencija upoštevala njegove želje, da mu dovoli prihajati na seje gl. odbora na Ely. Izračunali so, da bi to prevč stalo in so šli preko. Terbovec je v svojem poročilu lepo napisal čemu je potrebno da ima urednik čimboljši vpogled v zadeve organizacije, ampak da je potrebno razume najboljše on, delegaciji pa bi moral to dopovedati ustmeno, ne pismeno. Glasilo bo v bodoče imelo dve strani angleškega čtiva, kdo bo urejeval angleški del lista, bo pa odločil glavni odbor.

Zanimiv pojav je, da je tudi konvencija JSKJ. sprejela določbo, da glavni odbornik kake druge podporne organizacije ne more biti glavni odbornik JSKJ. SSPZ. je sprejela enak paragraf na svoji prošli konvenciji. Obe sta napravili izjemo le za vrhovnega zdravnika.

Dasi so skoro vsi glavni odborniki JSKJ, in njen urednik delali v svojih poročilih komplimente drug drugemu, je bila volilna agitacija zelo živahna, najbolj pa seveda pri mokroti. Te ni manjkalo. Bila pa je večinoma "cheap" agitacija, čeprav je marsikdo precej zapravil. Osebnosti in osebne ambicije so bile njih glavni magnet.

Prihodnja konvencija bo v Indianopolisu. Dnevnice so bile \$8, toda jednota plača delegatom spalni voz in glasom pravil stori to tudi delegatom prihodnje konvencije. To poveča dnevnice na okrog \$9, raje nekaj več.

Glede bolniških skladov je konvencija napravila gotove spremembe, toda ne "drastične" in njihove hibe v jedru ostanejo. Načrt delegata F. A. Vidra za preureditev vplačilne lestvice ter izplačevanja podpor delegacija ni upoštevala, dasi bi ga bilo vredno preiskusiti.

Trinajsta konvencija JSKJ. ni bila živahna, ampak brezšumno odvijajoča se stvar. Ko se je iztekla, je je bilo konec. Največja napetost je vladala v razpravi radi "K" in glasovanje se je vršilo po imenih, nobenkoli pa ni bila tako "živa" kakor junijska konvencija SSPZ. v Indianopolisu, kjer so bile debate radi združitenega vprašanja reš vroče in burne.

Letos je kampanjsko leto — naše delavsko ljudstvo v premogovnih okrožjih, v jeklarnah, minnesotskih in michiganskih rudnikih ter drugod je do skrajnosti izkoriščano, in konvencija JSKJ. se bi lahko bavila tudi s tem, toda če se bi — bi bila "pristranska". Zato je ostala "nepriistranska" pristranska. Ako se bi tega pravila držale vse organizacije katerih članstvo tvorijo delavci, bi izkoriščevalni razred nikoli ne naletel na opozicijo in svet ne bi poznal nikakega napredka. JSKJ. se ima za svoj napredek zahvaliti tisti svoji skupini, ki je kljubovala terorju in ignoranci kot jo predstavlja med nami črka "K" in ki je hotela za oranje moderen namesto starega lesenega pluga.

Skrinja modrosti.

NEZNANJE je krivo, da ljudstvo trpi krivice, da se pusti izkoriščati in varati. Vsak poraz neznanja znači napredek. In šele ko bo ignoranca docela premagana, bo ustvarjen temelj civilizaciji človeka.

Shodi, na katerih bo govoril Norman Thomas

Norman Thomas, kandidat socialistične stranke za predsednika Zedinjenih držav, je govoril dne 5. avgusta na velikem shodu v Fairmontu, W. Va., 6. v Clarksburgu, W. Va., 7. v Columbusu, O., 8. v Daytonu in 9. v Louisville, Ky. Vsi so imeli dober posej in socialistična misel pridobiva na moči. V času splošne brezbriznosti in umika liberalcev ter progresivcev iz bojnih vrst, v času največje korupcije ter degradacije v ameriškem političnem življenju je socialistična stranka s svojim predsedniškim in podpredsedniškim kandidatom edin svetel žarek.

O Thomasu je napisal daljšo biografijo pisatelj W. E. Woodward, avtor mnogih del, ki je izšla v obliki knjige in bo dobila veliko cirkulacijo. Socialistični predsedniški kandidat ni samo kandidat stranke, kateri je program res program in ji interesi ljudstva niso samo fraza, ampak je tudi mož, ki vzbuja splošno zanimanje ter Spoštovanje. Thomas je, čemur pravi Amerikanec, "personalty". Ko ga je socialistična stranka izbrala za nosilca svoje liste, je storila to kar je od nje zahteval ne samo interes stranke, ampak tudi kar je bila dolžna storiti v svojem boju proti obema strankama korupcije in privatnih interesov.

Norman Thomas je sedaj na agitacijski turi. Kjerkoli bo govoril na shodu, ali na radio, naj ga delavci poslušajo ter si zapomnijo njegove besede. In kjerkoli bo njegov shod aranžiran, v vašem interesu je, da ga pomagata oglašati. V kolikor nam je dosedaj znano, so Thomasovi shodi aranžirani v sledečih krajih:

Dne 10. avgusta, Memphis, Tenn.; 11. avgusta, Little Rock, Ark.; 12. avgusta, Oklahoma City, Okla.; dne 13. avgusta, Wichita, Kans.; 14. avgusta, Kansas City, Kans.; 15. avg., Omaha, Nebraska; 16. avg. Des Moines, Iowa; 17. avg., Davenport, Iowa; 18. avg., Peoria, Ill.; 20. avg., Rockford, Ill.; 24. avgusta, Detroit, Mich.

Thomas kritizira Coolidgevo vnanjo politiko

Norman Thomas, predsedniški kandidat socialistične stranke, je imel pretekli teden v New Yorku svoj prvi kampanjski shod, ob kateri priliki je zagovarjal priznanje ruske sovjetske republike in kitajske vlade. Ostro je napadel Coolidgevo vnanjo politiko ter zahteval odpoklic ameriških mornariških čet iz Nikaragve.

Stavka porterjev v pullmanovih vozovih sklenjena

Postreščki v Pullmanovih vozovih so sklenili dne 29. julija na svojem zborovanju, da prično s stavko. Datum dneva, s katerim se stavka prične, je še tajen. O odloku se je takoj sporočilo vsem odsekom bratovščine postreščkov. Izgotovljeni so tudi načrti za ustanovitev stavkovnega sklada. Število stavkujočih porterjev in zamorskih deklic, ki so uslužbene na železniških postajah, bo znašalo okrog 12.000.

Postreščki zahtevajo \$150 mesečne plače ter odklanjajo plačo \$72.50 na mesec, katero imajo sedaj in ki jih dela odvisne na napitnino potnikov.

ZBIRKA MARK TWAINOVIH SATIR

Moje tajništvo pri senatorju

Za "Proletarca" poslovenil A. Šabec.

Jaz nisem nič več senatorjev privatni tajnik. Sklenil sem, da je najboljšje, če resigniram, kar sem tudi storil. Stvar je bila taka: Nekega jutra me je pozval k sebi moj gospodar-senator nenavadno zgodaj, ko sem baš pregledoval njegov govor o financah. V njegovi osebnosti je bilo nekaj posebnega. Ovratnico je imel nezavezano, lasje so mu bili razmršeni in vse je kazalo, da bo izbruhnil vihar. V roki je držal šop pisem in meni je bilo takoj jasno, da je to pacifična pošta, katere sem se vedno bal. Senator je dejal:

— Mislil sem, da ste vredni zaupanja.

— Da, gospod, — sem odgovoril.

Nato je rekel: — Nedavno sem vam dal pismo nekaterih mojih volilcev in pristašev v državi Nevadi, ki so me prosili, naj izposlušem ustanovitev poštne urada na Baldwinovi ranči. Tedaj sem vam naročil, da jim odgovorite previdno in razumno, kolikor morete ter da utemeljite svoj odgovor z argumenti, da ni v dotičnem kraju nobene potrebe po poštnem uradu.

Meni je bilo lažje. — O, če je to vse, gospod, po sem izvršil po vašem ukazu.

— Da, izvršili ste. V vašo sramoto vam bom zdaj prebral vaš odgovor, ki so mi ga razžaljeni volilci poslali nazaj:

"Washington, D. C., 24. novembra.

Gospodje Smith, Jones i. dr.

Čemu, vraga, vam bo pravzaprav poštni urad na Baldwinovi ranči? Koristil vam ne bo prav nič. Če pridejo sploh kaka pisma tja, jih boste že prejeli in prečitali; taka pisma pa, ki bi morala kraj samo pasirati, posebno denarna pisma, pa itak ne bi prišla skozi, vsled česar bi prišli v zagato vsi skupaj. Ne, nikar si ne belite glav glede poštne urada v vaši kempi. Meni je samo vaš blagobit pri srcu, pa čutim, da bi bila ustanovitev poštne urada pri vas največja neumnost. Kar vi potrebujete, je — lepa jetnišnica, pripravna ječa, in — šola. To bi vam bilo v trajni blagor. To vas bo naredilo res zadovoljne in srečne. Zato bom takoj ukrenil potrebne korake v tej smeri.

Vaš udani

Mark Twain,

za Jamesa W. N—, senatorja Združenih držav."

— Tako ste torej odgovorili na njihovo prošnjo! Tamkajšnji ljudje groze, da me obesijo, čim se prikažem v dotičnem distriktu. In jaz sem popolnoma prepričan, da bodo to tudi res storili.

— Well, gospod, jaz nisem vedel, da bi s tem kaj zakrivil. Hotel sem jih le prepričati, da ne potrebujejo poštne urada.

— Oh, prepričali ste jih, o tem ne dvomim. Toda — tukaj imate drugi primer. Pred časom sem vam dal peticijo gotovih žentlemanov iz Nevade, ki so me prosili, naj spravim skozi kongres predlogo, ki bi določala, da se inkorporira metodistično cerkev v državi Nevadi. Povedal sem vam, da navedite v odgovoru, da spada uzakonjenje take postave bolj v provinco državne legislature ter da jim nadalje predočite, da je v ožgled mlačnosti verskega elementa sploh veliko vprašanje o potrebi inkorporacije cerkve. In kaj ste jim odgovorili?

"Washington, D. C., 24. novembra.

Rev. John Halifax i dr.

Gospodje: — Glede svoje spekulacije se boste morali obrniti na državno legislaturo — kongres ne ve ničesar o religiji. Pa nikar se preveč ne žurite k legislaturi, kajti tista stvar, ki jo vi predlagate v vaši novi državi, je nepotrebna, — še več, je naravnost smešna. Vaše verno ljudstvo ima premalo razuma, tako intelektualnega, kakor moralnega. Boljše je, da opustite to misel, ker ne bo ničesar iz tega. Na inkorporacijo, kakršna je ta, ne morete izdati delnic, če bi jih pa kljub temu, bi vam delala stvar neprestane preglavice. Biló bi prav tako kakor z vašim srebrnim rudnikom. Zato ne ukrepajte ničesar, kar bi moglo škodovati slovesu svete stvari. Sram vas bodi! — to je, kar si mislim o vas. Svojo peticijo zaključujete z besedami: "In zmerom bomo molili . . ." Da, tudi jaz mislim, da je boljše tako, kajti prav gotovo ste potrebni molitve.

Vaš udani

Mark Twain,

za Jamesa W. N—, senatorja Združenih držav."

Ta prokleti odgovor mi je izpodnesel noge med religioznim elementom mojih volilcev. Ampak, da bo moj politični umor tem sigurnejši, mi je sam vrag vdahnil v glavo misel, da sem vam izročil memoar mestnih občinskih odbornikov iz San Francisca, memoar, v katerem prosijo, da bi bile mestne pravice do vodnih lotov na mestni periferiji priznane s kongresnim zakonom. Povedal in zabičeval sem vam, da je to jako kočljivo in delikatno vprašanje, ki mu je treba le previdno do živega. Rekel sem vam, da odpišite občinskim odbornikom kolikor mogoče delikatno; da jim napišite odgovor, ki naj bo kolikor mogoče nejasen in izogibač s stvarne diskusije o vodnih lotih. Če je ostalo še kaj sramote v vas, tedaj je gotovo, da jo morate občutiti ob čitanju odgovora, ki ste ga jim poslali:

"Washington, D. C., 27. novembra.

Spoštovani občinski odborniki etc.

Gospodje: — George Washington, spoštovani oče naše dežele, je mrtev. Njegova dolga in briljantna kariera je — žalibog — končana. On je bil zelo spoštovan v tem okraju dežele in njegova smrt je užalostila vso občino. Umril je dne 14. decembra 1799. Odšel je mirno s pozorišča svoje časti in svojih velikih dejanj. In ob takem času, kot je zdaj, govorite vi o vodnih lotih!

Kaj je slava! Slava je puhla. Sir Isac Newton je opazoval jabolko, ki je padlo s drevesa na zemljo — neznatno odkritje, res, odkritje, katerega je naredilo pred njim že milijone ljudi. Toda njegovi starši so bili vplivni in so naredili iz te majhne okolnosti nekaj velikanskega, in na — kakor bi z očesom trenil, je bil slaven. Zapomnite si te misli in jih zaklenite v svoja srca!

Spoštovani fosili, pišite zopet! Nobena reč ne usposablja človeka bolj kakor prijateljska korespondenca. Pišite zopet, in če je v vašem memoaru kaj, ki se nanaša na karkoli, tedaj ne odlašajte, temveč razložite, kaj in kako. Zmerom nas bo veselilo slišati o vas.

Vaš udani

Mark Twain,

za Jamesa W. N—, senatorja Združenih držav."

— To je nesramnost prve vrste!

— Well, gospod, meni je v resnici žal, če je kaj

napačnega, toda saj ste mi ukazali, naj se izognem direktnemu odgovoru glede vodnih lotov.

Oh, da, in izognili ste se, pri moji veri! Pa naj bo! Ker je nesreča že tukaj, naj bo popolna. Naj to, kar vam bom zdaj prebral, konča vse! Jaz sem ruiniran človek. Svojo obsodbo sem si podpisal, ko sem vam dal pismo iz Humboldta, v katerem me prosijo, naj se izpremeni pošto zvezo med Indian Gulchem in Shakespeare Gapom, tako da bo vozila pošta deloma po stari mormonski poti. Naglašal sem vam, da je to zelo delikatno vprašanje ter da je treba kot s takim obravnavati; zabičil sem vam, da odgovorite dvoumno, da jih pustite tako nekoliko v temi. In kakšen odgovor vam je narekovala vaša zabitost? Zatisnete si ušesa od sramote, ko vam bom prečital odgovor, ki ste jim ga poslali:

“Washington, D. C., 30. novembra.

Gospodje Perkins, Wagner, i. dr.

Gospodje: — To, glede indijanske poti, je zelo delikatno vprašanje, toda, obravnavano s pravilno dvoumnostjo, ne dvomim, da nam bo na en ali drugi način uspelo, kajti kraj, kjer se odcepi pot iz Lassen Meadowsa, tam preko, kjer sta bila lansko zimo skalpirana onadva indijanska poglavarja, ker to je favorizirna smer za nekatere, toda drugi pa dajejo prednost čemu drugemu, kot posledica stvari, pošta, ki odpelje po mormonski poti, odpelje iz Mosby ob treh zjutraj, in ko pasira Jawbone Flat do Blucherja in nato dol pri Jug Handlu, ko pride pot ob desni, in, naravno, se tudi odcepi na desni, in Dawson ob levi strani poti, kjer pasira na levi od omenjenega Dawsona ter gre nato naprej proti Tomahawku, vsled česar je ta pot cenejša, bolj zlozna vsem, ki gredo po njej in daje največ ugodnosti velikemu številu ljudi, in seveda, naravno, upam, da homo, Sicer pa sem vedno pripravljen in se bom srečnega počutil, da vam dam od časa do časa še vse morebitne nadaljne informacije o tem objektu, če si jih želite.

Vaš udani

Mark Twain,

za Jamesa W. N., senatorja Združenih držav.”

— No, torej kaj si mislite o vsem tem?

— Well, jaz ne vem, gospod. Well — meni se zdi, da je to pismo dokaj — dvoumno.

— Izgubite se! Jaz sem ruiniran človek! Divjaki v Humboldtu mi ne bodo nikoli odpustili gnjavaže njihovih možgan s tem nesrečnim skrupulom. Izgubil sem spoštovanje metodistovske cerkve, zaigral sem zaupanje občinskih odbornikov v San Franciscu — — Izgubite se in ne prikažite se nikoli več pred moje oči!

Jaz sem to smatral kot službeno odpoved in tako sem resigniral. In nikoli več ne bom privatni tajnik kakega senatorja. Tej vrsti ljudi ne morete ustreči. Oni ničesar ne vedo. In oni ne znajo upoštevati truda in prizadevanj ljudi.

***

Aplikacije za državljanstvo se množe

Vzlic omejenemu naseljevanju se aplikacije za ameriško državljanstvo množe. Vzrok je, da je še vedno tisoče tujerodcev, ki bivajo v tej deželi dolgo let ne da bi se pobrigali za dobavo državljanstva. Tekom prošlega leta je samo v Chicagu dobilo 28.991 tujerodcev državljanstvo. Med temi je bilo 1551 Jugoslovancev.

Dvoje parlamentov v Jugoslaviji

V Jugoslaviji imajo dva parlamenta, hvalabogul! Pretekli teden so se zbrali k zborovanju v Zagrebu hrvaški člani beograjske skupščine ter s tem otvorili zasedanje opozicijskega parlamenta. Dočim so poslanci zborovali, pa je valovila zunaj na ulicah tisočglava množica ljudstva ter vpila: “Dol s srbskim gospodstvom! Mi zahtevamo svojo lokalno vlado!”

Zasedanje tega opozicijskega parlamenta se je udeležilo 88 poslancev; bili so poslanci iz Hrvatske, Črne gore, Banata, Bosne in Hercegovine. Hrvatje zahtevajo popolno avtonomijo, toda so pripravljene ustanoviti zvezno državo združenega jugoslovanskega kraljestva, pod žezlm sedanjega kralja Aleksandra. Nikakor pa nočejo plačevati več davkov beograjski vladi, dokler ne dobe samostojne vlade.

Sprejet je bil odlok, da se proglasijo dejanja in nehanja beograjske skupščine neveljavnim in ničevim, v kolikor se Hrvatov tičejo, dokler se ne izpremeni ustave, kakor žele Hrvatje. Hrvatje apelirajo tudi na vsa ostala plemena Jugoslavije, naj zahtevajo iste pravice, da se s tem naredi konec srbski nadvladi. To so posnetki iz poročil v listih.

Dne 1. avgusta se je vršilo v Beogradu prvo zasedanje skupščine izza 20. junija, ko sta bila po članu vladne stranke ubita dva hrvatska poslanca ter težko ranjen Stjepan Radič, vodja hrvatskih seljakov.

Vsi vladni člani so se pojavili v zbornici v črni žalni obleki, toda navzoč ni bil niti en član opozicije.

Naj se razvijejo dogodki v Jugoslaviji tako ali tako, eno je gotovo, namreč da je ta razkol naravnost voda na Mussolinijev mlin.

***

Čedne razmere v čikaški tovarni

V Chicagu je tovarna Featheredge Rubber Co., kjer izdelujejo različne pnevmatične (gumi) izdelke. V tej tovarni delajo delavci devet ur dnevno, in sicer v vroči, s paro prepojenim zrakom dušeči atmosferi. Za to težavno delo zaslužijo delavci po \$3.60 dnevne mezde. Kdor vzdrži pri tem delu šest dni v tednu, dobi torej koncem tedna \$21.60 tedenskega zaslužka. Kdor pa potrebuje več denarja za vzdrževanje svoje rodbine, temu tvrdka velikodušno dovoli, da dela po dvanajst ur na dan ter mu plača za vsako naduro po 60 centov. Na ta način zasluži za svoje dnevno dvanajsturno suženjstvo po \$5.40, ali na teden, ki vsebuje na ta način 72 delavnih ur — \$32.40.

Zenske pa dobe še mnogo nižjo plačo, poleg tega pa jim tudi postava države Illinois ne dovoljuje delati več kot po eno uro na dan “overtime.”

To je samo en primer prosperitete, katere so polna usta naših državnikov v Washingtonu . . .

***

NAROČITE “NEW LEADER”!

Če hočete biti točno poučeni o delavskem gibanju v tej deželi, naročite angleško socialistično glasilo “New Leader”. Več sto slovenskih in drugih jugoslovanskih delavcev ga že prejema. Naročite si ga tudi vi. Stane \$2 letno. Naročnino sprejema “Proletarec”.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

DETROIT ZADNJA POSTAJA BARTULOVIČEVEGA POLOMA.

Kakor drugod, so razkoli v delavskih vrstah z ustanovitvijo takozvanih komunističnih sekt prinesli svoje zdražbarske vplive in posledice tudi med slovensko ter hrvatsko in srbsko delavstvo v tej deželi. Ena glavnih postojank, od kjer je ameriški jugoslovanski "komunizem" opredeljeval svoje aktivnosti, je bil Detroit. Najtrdnější je postal med tukajšnjimi Hrvati in med njimi je dolgo prvačil. Iz Detroita je šlo "Radniku" in v razne druge komunistične fonde tisoče dolarjev. Danes je ta vir že zelo usahnil.

Demagogija, ki so jo imenovali "komunizem", je divjala tudi med Slovenci, najhujše pa v detroitski naselbini. Ožji cilj jim je bil uničiti klub št. 114 JSZ., širši pa, uničiti JSZ. ter njeno glasilo "Proletarca". Tu je bil ustanovljen prvi razglašen slovenski komunistični klub pod vodstvom J. Kotarja, ki je bil nekdanji član JSZ. ter soc. stranke. Mislil je, da je socializem zanj premajhen, "prepočasen" in "prémalo" revolucionaren", pa se je v domišljiji pognal nekaj korakov naprej v "komunizem". V svoji zgrešenosti je tudi mislil, da ima socialistično znanje v mezincu, ne samo v glavi. Tako je Kotar začel pred nekaj leti s križarsko vojno proti socialistom v Detroitu. L. 1925 je šel na glavni stan slovenskega revolucionarstva v Milwaukee, kjer je tedaj izhajala "Delavska Slovenija", da se sporazume za odločilno bitko proti "socialpatrijotom", kajti Kotar je hotel biti strateg. Po njegovem odhodu je bilo v "Delavski Sloveniji" objavljeno poročilo detroitske komisije — oziroma Kotarjev dopis, v katerem je izvajal, da predstavljajo socialisti v Detroitu le še napol suho drevo, na katerem je še nekaj hrušk. Kar je zrelih, so že šle h komunistom, kar je zelenih, pa pristopijo ko hitro postanejo godne. Nekaj je gnilih, in teh ne sprejmejo. Tako je Kotar filozofiral takrat in izkazalo se je, da je bil zelo slab prerok.

Ako bi bilo Kotarju v resnici za borbo proti kapitalističnemu izkoriščanju, ne bi bil pomagal taktiki provokatorjev v prizadevanjih uničiti socialistično gibanje, nego bi se lotil boja proti izkoriščanju v tukajšnjih avtomobilskih tovarnah. Namesto, da je videl povzročitelje vsega zlega med socialisti, bi naj jih poiskal v kapitalističnih vrstah, npr., lotil naj bi se avtomobilskih magnatov, ki dovoljujejo, da se v njihovo industrijo uvaja priganjaški sistem najhujše vrste ter duhomorna disciplina in špijonaža.

Socialisti v Detroitu niso storili ničesar, da povzročijo boj v delavskih vrstah. Ali ker so komunisti le dregali in dregali, napadali, blatili ter provocirali, ni preostajalo drugega kakor iti v javnost in pokazati zdražbarje v pravi luči.

Zakaj je poginila "Delavska Slovenija"? Čemu njena selitev iz Milwaukee v Chicago, kjer je zatonila? Zato, ker slovensko delavstvo ni hotelo lista, ki mu je bila laž vse in resnica "buržvazna čednost". V boju z nasprotniki je človek lahko stvaren ter pošten. "Delavska Slovenija" pa je le blatila, in štab, ki jo je kontroliral, je bil v svoji derviški razdivjanosti tako brezobziren, da je "izbacival" tudi svoje ljudi, če so

ugovarjali Bartuloviču ter argumentirali, da tak boj ki ga vodi proti socialistom ni v korist delavski nego kapitalistični stvari. Bartulovičeva klika je potem poskusila z "Delavcem". V Chicagu je izhajal nekaj časa, a ni šlo. Poskusili so najti ugodnejša tla v Detroitu. Bartulovič je prihajal sem na posvetovanja, rottil in mešetaril in domešetaril toliko, da so bila začetna sredstva za preseljeni list obljubljena. A "Delavcu" tudi v Detroitu ni bilo dano da bi živel. Prenehaj je nekako istočasno kakor "Glas Svobode". V tiskarni International na Fery Ave., ki je prevzela v tisk "Delavca", je v knjigah zabeležen dolg, revolucionarjev, ki bi ga ji hoteli plačati, pa ni več na izpregled. Tudi Bartulovič je izginil od tu. Pobrjal je še naročnino kolikor jo je mogel dobiti, da podaljša življenje listu, a vse zastoj. Ko se je ta Nevesekdo preselil sem z "Delavcem", je napravil "bizniško" potezo. Ime "komunističen list" je izpustil, mesto tega pa ga je razglašal za glasilo naprednih detroitskih Slovencev. V tem smislu je bil spisan tudi cirkular, ki ga je po svojih ljudeh razširil po Detroitu in v agitaciji za "Delavca" so pripovedovali, da bo pisal največ o lokalnih zadevah detroitske naselbine. Ta ali oni se je naročil pod pogojem, da preneha blatiti in da se res povspne na dostojnejši višek. Vse so obljubili, a kaj je "komunistom" Bartulovičeve sorte obljuba? "Namen posvečuje sredstva". Hvalil je vse od kraja, češ, kako da so napredni, in tudi klerikalce je porinil v napredno kategorijo, da bi se naročili. Ker se niso, se je razljutil nad fajmoštom. Od kraja je list poslal vsakemu, misleč, da bo to pomagalo. Ker se je ukanil, je spremenil list v še bolj lažnjit in surov "žurnal" kakor je bil prej. To je bil začetek konca. Vse kar je hvalil preje za napredno je postalo zopet nazadnjaško. Jezilo ga je, ker se je ukanil ob misli, da bo Slovence v Detroitu lahko bluffati. Poskušal je s shodi in govoril in govoril. Izgubil je poslušalce in pred seboj je imel le še nekaj najvernejših ter štiri stene. Ker se shodi v Radniškem domu niso več izplačali, se je poslužil drugih dvoran, in ker je avdijenco hotel, na njegovih zborih pa je ni bilo več, je začel laziti na druge ter jih razbijati s pomočjo svoje četice. Na teh je govoril, skakal spodaj in zgoraj in to je delal pod firmo Balkanske zveze. Tako je tudi na ta način razglasil svoj balkanizem. Prošlega prvega maja je hotel maso. V Radnički dom je ne bi dobil, pa je poskusil s Srbskim domom. Shod se je vršil in končal v znamenju "policijske intervencije" in Bartulovič je postal "žrtev". Vzeli so ga na policijo, kamor je šel ves vesel, češ, spet bomo nekaj nakolektali proti "Zavertnikovi inkviziciji". Nekateri so mu verjeli ter so videli v njemu mučenika za delavsko stvar. V resnici mu ni bil skrivljen noben las in vse "vesti" o priganjanju so bile pravljica. Če bi bil Bartulovič res tak revolucionar kakor se dela, bi bil s policijo vse drugače znan kakor je. Če ga s kaknega balkanizirane shoda kot razgrajača odvede, se ji na postaji predstavi in drugi dan je na prostem. Ko je prišel po enem takem revolucionarnem shodu prespan iz ječe, je šel takoj na agitacijo ter pobiral naročnino, a lista ni nikomur več poslal. Rojaki so dali in izgubili. Vsaka šola stane, pravijo. Dali so večinoma z dobrim namenom in marsikdo mu je verjel, da ima pred seboj pravega delavskega boritelja, "kajti dobro je znal

govoriti". Ali ko bo prišel drug tak vitez naokrog ter bo spuščal "revolucionarne" besede, bodo pomišljali, koliko mu je verjeti in ne bodo dali tako prostodušno kakor njemu. Če bi bili ljudje tako naivni kakor jih hoče kakšen Bartulovič, bi bili varani še veliko bolj kakor so. Da pa bodo varani manj, je treba, da se poglobe v socialne probleme, v razna gibanja in v vzroke, radi katerih nastajajo. Ameriški Slovenci so kar se delavskega gibanja tiče v povojni dobi za par skušenj bogatejši. Hrvatje so jim ustanovili tri slovenske liste ("Soc. Zarjo", "Del. Slovenijo" in "Delavca"), da jih odrešijo pred "socialistično nevarnostjo" in jih pridobe za "edino pravo stranko". Prenehati so morali vsi trije, toda poskus na ta način ugonobiti socialistično gibanje med nami je stal mnogo tisoč dolarjev, ki so jih prispevali v prvi vrsti hrvatski, v drugi pa srbski in slovenski delavci. Tisti denar se bi lahko porabilo za delavsko vzgojo in propagando proti izkoriščevalnemu razredu, pa bi bil res dobro investiran. Delavec, iz teh provokativnih poskusov si razvidel, da so pisali radikalno ne zato ker so toliko mrzeli kapitalizem, ampak ker so sovražili socialiste. Služili so pod masko revolucionarnih fraz največjemu sovražniku delavskih interesov, kapitalizmu.

Anton Jurca.

DROBIŽ IZ COLLINWOODA.

COLLINWOOD, O. — Klub št. 49 JSZ. je izgubil dva dobra, zelo delovna sodruga. John Božič je šel za delom v Salem, O., kjer je sedaj vposljen, Lovrenc Selak pa je odpotoval nazaj v West Virginijo. Mi ju bomo pogrešali in tudi "Proletarec", kajti bila sta za ta list vestna, vztrajna, neutrudljiva agitatorja. Kolkor bo v njunih sedanjih prilikah mogoče, bosta agitirala za list in stranko naprej, v Collinwoodu pa je z njunim odhodom nastala vrzel, ki jo bodo morali odpraviti drugi agitatorji.

Pevsko društvo "Jadran" se uri v igri "Spominška plošča". To bo igra s petjem ali "comic opera". Režija je pod vodstvom dveh izkušenih mojstrov, ki sta sodrug Vinko Coff in godbenik ter zborovodja g. Ivan Ivanush. Igra bo gotovo dobro vprizorjena. Več podrobnosti pozneje.

V soboto 25. avgusta bo domača zabava ženskega odseka Slovenskega delavskega doma v spodnji dvorani. Prične se ob 8. zvečer. Ta odsek je bil jako delaven posebno v času gradnje Doma, ki je potreboval pomoč in sodelovanje na vseh koncih in krajih. Ženske so storile v polni meri svojo dolžnost, in ker praznuje ta odsek svojo petletnico, je prav, da posetimo njegovo prireditve v čimvečjem številu. Vstopnina je prosta, godba bo dobra in tudi glede postrežbe ne bo treba pritožb.

Nekdo je nekaj pisal o nekaki igri in omenja Jerneja Hafnerja. Nekatere nas bi zanimalo vedeti, kdo

da je pisec. Sicer ugibamo, in jaz bi koga imenoval če bi vedel, ker pa me ni bilo zraven, sem samo radoveden in čakam, da kdo drugi razreši uganko. Jernej je bil enkrat dober delavec pri našem klubu, in dobro bi bilo zanj in za nas, če bi še bil.

Za politiko se pri nas sedaj ne brigamo dosti, toliko bolj pa za razne izlete ali piknike. Dne 19. avgusta bo piknik kluba št. 27 JSZ. na Pintarjevi farmi. Sodrugi in somišljeniki, posetite to prireditve, ker klub št. 27 zasluži, da mu izkažete naklonjenost. Ob enem je to piknik, ki se od povprečnega razlikuje v tem, da to prirejen v korist organizacije, katera porabi vse svoje moči in sredstva v aktivnostih za delavske interese. — *Poročevalec.*

PEVSKI ZBOR "LIRA" PRIREDI PIKNIK V WILLOW SPRINGSU.

CHICAGO, ILL. — Kot že naznanjeno, priredi slovenski pevski zbor "Lira" v nedeljo 12. avgusta veliko izletno veselico ali piknik v Willow Springsu na prostranem vrtu, ki je bil do nedavna posest rojaka Vidmarja. Vstopnina je samo 35c. Igral bo Koludrov orkester. Ker ima vrt velik plesni paviljon, in ker bomo imeli dober orkester, bo plesalcem ustrezno kakor na malokaterem slovenskem pikniku v čikaški okolici.

Liraš.

PREMEMBA V TAJNIŠTVU SOCIALISTIČNE STRANKE V PENNSYLVANIJU.

READING, PA. — Sodrugi Darlington Hoopes, ki je bil tajnik socialistične stranke v Pennsylvaniji, je vsled preobilice svojih poslov odstopil, na njegovo mesto pa je bila izvoljena sodruginja Sarah Limbach iz Pittsburgha. Hoopes je bil zelo aktiven tajnik, ker pa bi v sedanji kampanji nikakor ne mogel izvrševati dane naloge, je rajše odstopil, ob enem pa je obljubil, da bo kakor doslej tudi v bodoče aktiven po svojih najboljših močeh. Nova tajnica je študirala v delavskem kolegiju v Brookwoodu, N. Y., je aktivna v socialističnem gibanju in sodrugi so uverjeni, da bo vršila svoj posel v zadovoljstvo vseh, ki jim je za napredek naše stranke.

Sodrugi v Pennsylvaniji, ki nabirajo podpise na peticije, naj jih zaprišežejo kot se glase navodila in naj jih pošljejo državnemu uradu soc. stranke kakor hitro mogoče. Odlašanje bi spravilo v nevarnost strankino listo v tej državi — *L. A.*

SLOVENSKE ORGANIZACIJE V DETROITU ZA CANKARJEV SPOMENIK.

DETROIT, MICH. — Tu se je organiziral poseben odbor, v katerem je zastopanih 13 društev in klubov, v svrhu, da pomaga pri zbiranju sredstev za spomenik pisatelju Ivanu Cankarju, ki ga nameravajo postaviti

SHEBOYGAN, WIS. V soboto 11. avgusta ob 7:30

zvečer velik kampanjski shod v Fludernikovi dvorani. Govorniki, Chas. Pogorelec, Peter Kokotovich, Leo Krzycki in drugi. V nedeljo 12. avgusta v isti dvorani konferenca J. S. Z. Prične se ob 9. dopoldne.

v njegovem rojstnem kraju na Vrhniki l. 1930. Prva seja se je vršila dne 28. julija, na kateri je bilo reprezentiranih osem društev in klubov. Anton Jurca je bil izvoljen za predsednika odbora, kateri ima v načrtu vprizoritev ene Cankarjeve igre in pa veselico v namen, da pride do potrebnih sredstev.

PIKNIK ORGANIZIRANIH SLOVENSКИH SLAMNIKARIC V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — Slovenske slamnikarice, pripadajoče k Millinery Workers Union of Chicago, so na prošli unijski seji sklenile prirediti basket piknik, kateri se bo vršil v nedeljo dne 19. avgusta na dobroznanem Steržinarjevem vrtu v Willow Springsu. Ker nas je v Chicagu veliko slamnikarjev in slamnikaric, je to najboljša prilika, da se snidemo skupaj ter se zopet enkrat zabavamo v domačem krogu ter se pogovorimo o tem in onem. Vabimo vse delavce in delavke naše stroke kakor tudi ostalo občinstvo, da nas posejijo. Vstopnina je prosta. Pridite zgodaj. Vsakovrstne zabave bo dosti za vse. Kar se tiče postrežbe, se bo odbor potrudil, da ne bo ničesar manjkalo. Torej, ne pozabite priti v nedeljo 19. avgusta na slamnikarski piknik. — *Odbor.*

JUGOSLOVANI V SHEBOYGANU, PRIHODNJO SOBOTO STE VABLJENI NA VELIKI KAMPANJSKI SHOD.

Kampanjski shod, ki se vrši prihodnjo soboto zvečer v Fludernikovi dvorani, je za vse delavce velike važnosti. Ta shod je prvi, ki je aranžiran od konferenčnega okrožja klubov in društev Izobraževalne akcije J.S.Z. za severni Illinois in Wisconsin v sedanji volilni kampanji. Govorili bodo izborni govorniki, ki so Jugoslovanom dobro poznani: V slovenskem jeziku bo govoril Charles Pogorelec, gl. tajnik JSZ., v srbohrvaščini pa Peter Kokotović, ki je med srbskim in hrvatskim delavstvom v Ameriki poznan kot najboljši govornik; v angleškem jeziku bo govoril s J. Krzycki, ki je posebno znan v Wisconsinu in med delavstvom oblačilne industrije. Shod prične točno ob polosmi uri zvečer; vstopnina prosta.

Jugošlovanski delavci, udeležite se ga polnoštevilno. Zavedajte se resnosti sedanje volilne borbe, kakor se je zavedajo nasprotniki delavstva. Ameriško meščansko časopisje — ako je vzeti njih izjave za resne — samo priznava, da tako velike volilne bitke kot letos že dolgo ni bilo v Zdr. državah. Vodilni faktorji v obeh starih strankah — demokratski in republikanski —

zbirajo na vso moč denarna sredstva za najagilnejšo volilno kampanjo. Vodje v republikanski stranki priznavajo, da je njih namen zbrati nad štiri milijone dolarjev; ostalih milijonov sploh ne bodo "priznali"; enako vsoto hočejo zbrati demokrati. Poznavalci razmer pravijo, da bodeta potrošile demokratska in republikanska stranka nad 14 milijonov dolarjev v letošnji kampanji. Zakaj? Zato, ker se privatni interesi zavedajo, da morajo za ohranitev prosperitete, s katero so bili oblagodarjeni v času sedanje administracije, nekaj žrtvovati.

In kje je prosperiteta za delavce? Ali v izprtjih? V provociranih stvarkah? Splošni brezposelnosti? V vedno naraščajočih cenah najpotrebnejših življenskih sredstev? Ali se bomo še dali preslepiti republikancem in njihovem "full dinner pail"? Ali nas bo zavedel newyorški Smith s steklenico piva, s katero hoče odrešiti Ameriko? Upam, da ne, in da se bomo v tej kampanji odločili za kandidate socijalistične stranke in njen program.

Jugoslovani v Sheboyganu, pridite na shod v soboto zvečer, na katerem vam bodo govorniki pojasnili, kaka je razlika med starima strankama in kaj je dolžnost delavstva, da dobi to kar mu pripada. — *Peter Bernik.*

KAKO JE BILO NA IZLETU PULLMANSKEGA KLUBA J. S. Z.

PULLMAN, ILL. — Piknik, ki ga je priredil prošlo nedeljo klub št. 224 JSZ., je v zlic zelo neugodnemu vremenu dobro uspel. Udeležba iz Pullmana je bila precejšnja, in tudi iz Chicaga je prišlo številno naših prijateljev. Vršil se je v Wildwood Preserve, 127. cesta in Michigan Ave., ki je za take piknike jako lep prostor. Le žal, da nam je drugače dobro priredbo kvarilo vreme. — *Prisotnik.*

ŠESTO ZBOROVANJE IV. KONFERENČNEGA OKROŽJA J. S. Z. BO V NEDELJO 12. AVGUSTA V SHEBOYGANU, WIS.

Šesto zborovanje klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ. v severnem Illinoisu in Wisconsinu, ki se vrši prihodnjo nedeljo, t. j. 12. avgusta t. l. v Sheboyganu, Wis., je zelo važno, in vsled tega pozivljem soc. klube ter društva pripadajoča Izobraževalni akciji J. S. Z. v tem okrožju, da gotovo pošljejo svoje zastopnike. Rojaki bivajoči v Sheboyganu in bližnji okolici so istotako vabljeni, da se udeležijo zborovanja. Vstop je prost vsakomur, ki se zanima za naše delo. Zboro-

ZADRUŽNA BANKA V LJUBLJANI

se priporoča rojakom v Ameriki za vse finančne transakcije.

Njene ameriške zveze so:
1.) S. N. P. J. v Chicagu. 2.) Amalgamated Trust and Savings Bank, Chicago, Ill., 111 West Jackson Blvd. 3.) Amalgamated Bank of New York, 11—15 Union Square, New York. 4.) Frank Sakser State Bank, New York.

Hranilne vloge obrestuje

nevezane po 5%
vezane po 7%

Denar za našo banko se lahko pošlje eni teh bank s pristavkom:

Na račun Zadrुžne banke, (On account of Zadrुžna Banka), Ljubljana, Jugoslavia

Zadrुžni banki pa je treba sporočiti, koliko in kam se je denar nakazal in kakšnemu namenu naj služi. Obračajte se v vseh bančnih in podobnih poslih na naš zadrुžni zavod.

vanje se prične točno ob 9. zjutraj. Vršita se dve seji — dopoldne in popoldne, da bo mogoče dovršiti vse delo zborovanja pravilno.

Nadzorni odbor konference naj gotovo pride na to zborovanje, kakor tudi oni, ki so bili izvoljeni v kak odbor na zadnjem zborovanju. — *Peter Bernik*, tajnik 4. konferenčnega okrožja.

Pirčevi slovenski demokratje ter "Al Smith za predsednika klub"

V Clevelandu se je vršil dne 27. julija večji sestanek v svrhu, da se Slovence pridobi za demokratsko stranko. Pirčeva "A.D." z dne 30. julija poroča, da je bilo prisotnih okrog 100 reprezentativnih mož, ki so bili vsi silno navdušeni za Al Smitha. Predno se je sestanek vršil, je bilo precej mešetarenja, kajti udeležili so se ga tudi demokratski prvaki v Clevelandu, med njimi mestni blagajnik Adam J. Damm, ki je otvoril zborovanje. Predlog, da se med Slovenci v Clevelandu ustanovi poseben "Al Smith za predsednika klub", je bil soglasno sprejet. Svoje seje bo imel v Slovenskem narodnem domu. V odbor kluba so izvoljeni alderman John L. Mihelich, predsednik; predsednik KSKJ. A. Grdina za podpredsednika; John Gornik, tajnik, Frank Jaksich, tajnik North American banke pa je bil izvoljen za blagajnika kluba. "Ameriška Domovina" dostavlja k temu: "Tako imamo tudi mi našega Raskoba pri klubu." Raskob, Smithov kampanjski ravnatelj, je kapitalist, bil je na vodstvu finančnega oddelka General Motor korporacije in bo skrbel, da bodo kapitalisti kampanjo tudi finančno dobro podpri. Jaksich, ki je "naš Raskob", pa bo moral kako urico posvetiti vprašanju financ za slovenski "Smith za predsednika klub". Sicer pa je to nalogo prevzel zobozdravnik dr. Mally. Pirc, ki je bil izvoljen v klubov publikacijski odbor, piše glede agitacijskega fonda: "Sklenjeno je bilo, da se od članov ne pobira no-

vena članarina, ker marsikdo se čuti užaljenega, ako mora prispevati, magari če je samo pet centov. Toda izbran je bil finančni odbor z dr. Mally-em na čelu, ki ima skrbeti za finance. Dr. Mally je mojster za take stvari in je torej tudi ta stvar v dobrem redu . . ."

Finance bodo od nekod le dobili, nekoga bodo le vprašali za prispevke. Demokratska stranka bo v tej kampanji porabila od pet do šest milijonov dolarjev. Kak milijon bodo dobili med delavci, ostalo vsoto bodo prispevali bogataši. Slovenski katoliški politiki v Clevelandu kakor sta Grdina in Pirc, so precej praktični možje. Ustanove klub, dobe glasove, toda denarja "pri ljudeh" ne bi prav lahko dobili. Dr. Mally pa bo že našel pota, da bodo tudi clevelandski Slovenci prispevali svoj del v agitaciji za demokratsko stranko ter njenega Smitha.

Krasin in Maligin

Historična primerjava.

Ruski vojni komisar je izdal poročilo o podrobnostih ruske reševalne ekspedicije, ki je rešila ponesrečene Italijane s plošč večnega ledu. Pri tem je omenil tudi zanimivo usodo ledolomilcev Krasina in Maligina, ki ju je zadela tekom državljanske vojne z belimi gardisti.

Maligin je zašel leta 1920 v Karijskem morju v zelo nevaren položaj, dočim so ledolomilca Krasina odveli zmagoviti belogardisti seboj, nakar je padel v roke Angležev. Položaj ledolomca Maligina je bil tem strašnejši, ker je bilo na njegovem krovu poleg posadke tudi mnogo žena in otrok, ki so zbežali v njegovo varstvo pred surovo soldatesko. Sovjetska vlada je tedaj naslovila na angleško vlado prošnjo, naj ji izroči Krasina, da odhiti na pomoč v ledenem morju zamrznjenemu Maliginu. Toda plemenita in človekoljubna angleška vlada je takrat odgovorila ruski vladi, da izpusti Krasina samo proti plačilu 20,000 funtov šterlingov. Da se reši življenje stotinam ženam in otrokom na Maliginu, ni preostajalo ruski vladi ničesar drugega, kakor plačati Angležem zahtevano vsoto, da je dobila Krasina spet v svojo oblast. — Pač lepo spričevalo za plemenitost in humanost civilizirane kapitalistične države!

Frank Mivšek COAL, COKE AND
WOOD. GRAVEL.
Waukegan, Ill. Phone 2726

SLOVENSKA PEKARNA

Slovenem in Hrvatom

v North Chicago-Waukegan, Ill.,

priporočamo moderno,
higijenično pekarno

"ROYAL BAKERY"

Gospodinje, vprašajte pri vašem trgovcu
vedno in povsod za kruh iz naše pekarne.

ANTON F. ŽAGAR,

lastnik

1724 So. Sheridan Rd.

Tel. 5524

North Chicago, Ill.

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je
treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILL.

PIKNIK "SOSEDOV" PRI STERŽINARJU V WILLOW SPRINGSU.

CICERO, ILL. — Društvo "Sosedje" št. 449 SNPJ. priredi v nedeljo 12. avgusta izlet k Steržinarju v Willow Springs. Ako se peljete z električno železnico, vzemite Joliet karo do Red Gate Stop, ki je par milj naprej od Willow Springsa. Kot je na piknikih običaj, bodo tudi na tem razne tekme, igre in plesna ter prosta zabava. Vstopnina v predprodaji je 25c, pri vходу pa 35c. Društvo vabi vse rojake in prijatelje, da pridejo omenjeno nedeljo na njegov piknik.

Sosed.

KAM V NEDELJO 19. AVGUSTA V CLEVELANDU?

Na gornje vprašanje je odgovor sledeči: Na Pintarjevo farmo, kjer bo piknik kluba št. 27 JSZ. S pevskimi nastopi bo sodeloval zbor "Zarja", za šaljivosti, ki so potrebne v svrhu zabave na piknikih bodo skrbeli šaljivci, ob enem pa bomo imeli tudi govore, ker smo v času kampanje in je potrebno porabiti vsako priliko za našo agitacijo. Naši nasprotniki v demokratski in republikanski stranki nas v tem oziru prekašajo, menda zato ker je njih še vedno veliko več kakor nas, pa tudi zato, ker imajo mnogo aktivnih ljudi, nekaj pa je plačanih, ali pa pričakujejo plačilo v eni ali drugi obliki.

Neglede nato, dan slovenskega delavstva v Clevelandu bo nedelja 10. avgusta, in zbirališče je izletni prostor na Pintarjevi farmi. Opozorite na to svoje znance ter jih povabite s seboj. — J. K.

MARTIN BARETINCIC POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

ANTOINETTE BEAUTY PARLOR

FRANCES A. TAUCHAR, lastnica

Edino slovensko podjetje te vrste v Chicagu.
Permanent waving, marcelling, finger and water waving etc.

Znižane cene za stalne kljentinje.

3525 W. 26th STREET, CHICAGO, ILL.
Tel.: Crawford 1031.

Tel.: Crawford 2893.

Dr. Andrew Furlan

edini slovenski
ZOBOZDRAVNIK
V CHICAGU

3341 West 26th Street.

Uradne ure: Od 9. do 12. dop., od 1. do 6. popoldne in od 7. do 9. zvečer. Ob sredah od 9. do 12. dop.

IZ UPRAVNIŠTVA.

Okrog deset do petnajst milijonov dolarjev bosta pripravila centralna kampanjska odbora republikanske in demokratske stranke. Tudi lokalni kampanjski uradi obeh kapitalističnih strank bodo potrošili visoke vsote. Listi, majhni in veliki, ki agitirajo za eno ali drugo, dobe nekaj milijonov. Tudi nekaterih slovenskih se bo prišlo več tisočakov. In mi delavci? Da, mi se celo branimo poravnati naročnino na list kakor je "Proletarec", ker je socialističen in vsled tega nikomur ne streže in graja vsakega ki grajo zasluži. Vi pa, ki se zavedate vrednosti takega lista, agitirajte zanj.

John Božič in Lovrenc Selak sta odšla iz Collinwooda. "Proletarec" je z njima v collinwoodski naselbini veliko izgubil, ako ju ne nadomestijo v agitaciji drugi. Oba bosta ostala agitatorja, dasi drugod. Kdo je pripravljen vzeti njuno mesto tam kjer sta ga imela doslej? Upamo, da bo klub št. 49 JSZ. to stvar rešil v interesu lista in gibanja.

Na prvi strani platnic je objavljen seznam zastopnikov Proletarca. Čemu ni v njemu zastopanih več naselbin, in čemu ne šteje več aktivnih agitatorjev? Mar zato ker smo preveč ali premalo napredni? Če smatrate, da premalo, se pridružite onim, ki agitirajo za ta list. Sporočite vaš sklep upravnistvu.

Kadar veš da pride tvoj plačilni obrok, bodisi na hišo, stavbišče ali karkoli že, plačaj, ako le mogoče.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street

Stan 2225 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Crawford 8440, v uradu Crawford 2212-2213. Uraduje od 2. do 4. pop., izvzemši torek in petek, in od 6. do 8. zvečer vsak dan.

ANTON ZORNIK HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.

Peči in pralni stroji naša posebnost.

Tel. Irwin 2102—R 2.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali američanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih inštrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

ZMERNE CENE IN TOČNA POSTREŽBA.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplotno priporočam.

Veliko delavcev je, ki bi naročnino na svoj list čisto lahko obnovili — a so za to toliko brezbrizni, da to dolžnost zanemarijo in list jim moramo ustaviti. Vse bolj točni so v obnavljanju naročnine na kapitalistične in brezbarvne, liste. Socialistično časopisje komaj da životari. Ni čuda, da je v deželi taka letargija, da ljudstvo izgublja upanje na izboljšave.

Lowrenc Frank, Barberton, O., je poslal 4 naročnine, in to ne prvič. Barberton ni ena največjih naselbin, toda v številu naročnikov Proletarca ni ena zadnjih, pač pa prekaša celo nekatere večje. Ako v Barbertonu, Girardu itd., čemu ne povsod? Anton Zornik je poslal zopet dve naročnini, Božič in Selak sta jih poslala pred odhodom skupno osem, P. Posega, Strabane, dve, F. Žerovec, Kenosha, dve, L. Butja, Moon Run, dve itd. Njihova imena bodo v prihodnjem seznamu poslanih naročnih pod rubriko "Agitatorji na delu". A priznati moramo, da naročnine ne prihajajo kot bi morale, kar je velika škoda za list in za socialistično gibanje med nami.

V fond za ustanovitev angleške priloge Proletarca je Mary Fradel, Latrobe, Pa., nabrala \$5, R. Potochnik, Detroit, je nabral \$4 in John Krebelj, Cleveland, O., \$11.20. Drugi nabiralci se oglašijo v kratkem. Imena prispevateljev bodo objavljena prihodnji teden.

Društvo "Nada" št. 102 SNPJ. je edino žensko društvo v Chicagu, ki je vzelo delnice za Dom JSZ. in eno prvih, ki se je pridružilo Izobraževalni akciji. Sedaj je prispevalo v fond za angleško prilogo "Proletarca" \$5, članice pa so dale \$7.10. Imena bodo v izkazu. Vse priznanje takemu društvu.

Ako vam v tej koloni kaj ne ugaja, ali če imate kake sugestije, ali pa magari graje, nam sporočite. Eventuelne nepravilnosti bomo popravili, nesporazume spremenili v sporazume, in v grajah in kritikah bomo

drug drugega boljše spoznali ter se tudi na na način vsposobili za sodelovanje.

KONFERENCA J. S. Z. V VZHODNEM OHIJU BO NA LABOR DAY 3. SEPTEMBRA V GLENCOE, O.

GLENCOE, O. — Na prošlem zborovanju klubov ter društev Izobraževalne akcije JSZ., ki se je vršilo pred tedni na Bridgeportu, je bilo sklenjeno, da bo prihodnja konferenca v Glencoe, določitev datuma pa je bila prepuščena odboru.

Po raznih posvetovanjih je končno zaključeno, da se naše prihodnje zborovanje vrši na Delavski dan (Labor Day) v ponedeljek 3. septembra. Klubi in društva naj to upoštevajo ter ta mesec izvolijo svoje zastopnike. Konferenca se bo vršila v prostorih Andreja Kravanje in se prične ob 9. dopoldne. Razmotrivala ter sklepala bo o naši agitaciji, volilni kampanji, obstoječem položaju med premogarji v vzhodnem Ohiju itd. Ker bo zelo važna, je potrebno, da so dobro zastopani vsi klubi in vsa društva Izobraževalne akcije JSZ. Vabljeni so poleg zastopnikov tudi sodrugi in somišljeniki.

Možno je, da popoldne istega dne priredi klub št. 2 na Glencoe piknik. O pripravah in vsem drugem vas bomo odveščali v tem listu.

Nace Žlemberger, tajnik vzhodno-ohijske konference.

Zdravje v zavoju! Blagoslov za poletni čas. Eno uro pred vsako jedjo vzemite eno žlico

Trinerjevega Grenkega Vina

in počutili se bodite izvrstno. Ta izvrstna želodčna tonika neutralizira kisline, ki povzročajo neprebavnost in napenjanje želodca. Pri vseh lekarnarjih.

VELIKA BOGASTVA

so bila shranjena na vogalu Blue Island Ave. in 19. ceste. Položite temelj tudi VAŠEMU s tem, da začnete vlagati svoj denar v

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.

OTTO KASPAR, predsednik.

